

VESTNIK

NOTICIERO

1 - 4

1976

XXVII

VESTNIK je glasilo slovenskih svobodnjakov, vključenih v ZDSPB. Izdaja ga konzorcij. Predsednik Bogumil Pregelj, Ramón Falcón 4158, Buenos Aires. Ureja uredniški odbor. Naslov uredništva in uprave: Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) es el informativo de los combatientes anticomunistas eslovenos. Editor y redactor responsable: Bogumil Pregelj, Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) is the voice of slovenian anticommunist veterans.
Ovitek: arh. Jure Vombergar

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.211.703 — 11-9-73

V TISKOVNI SKLAD "VESTNIKA" SO DAROVALI:

	(v dol.)		(v pesih)
Dr. Ljudvik Puš	5.—	Javoršek Jože	100.—
Dr. Jakob Kolarič	5.—	Rupnik Jože	100.—
Plesničar Franc	10.—	Rajer Simon	50.—
Kveder Pavle	10.—	N. N.	200.—

Vsem iskrena hvala!

NOVA NAROČNINA ZA LETO 1976

za Argentino: 200,00 pesov (ki velja začasno); za Združene države Amerike, Kanado in Evropo: 6 dolarjev; za Južno Ameriko: 5 dolarjev. Za letalsko dostavljanje doplačati 4 dolarje.

Naročnino poravnajte pri poverjenikih, v Argentini tudi v Dušnopastirski pisarni!

PO 722/1979

VESTNIK - NOTICIERO

XXVII — 1/4 — 15. 2. 1976

DOS ALFERECES ESLOVENOS EN LA FUERZA AEREA ARGENTINA

La juventud eslovena radicada en la Argentina, ha elegido diferentes profesiones de acuerdo a su vocación e interés. Algunos se han decidido también por la carrera militar. Este es el caso de dos jóvenes eslovenos, *Tomás Pavlovcic* y *Marcos Zupanc*, quienes el 16 de diciembre de 1975 egresaron de la Escuela de Aviación Militar — Guarnición Aérea Córdoba, como alféreces de la Fuerza Aérea Argentina. Ambos tomaron parte en el vuelo de instrucción de egresados por América y por Europa. En Roma todo el grupo participó de una imponente manifestación militar en ocasión de la celebración del Año Santo, siendo recibidos además en audiencia especial por el Santo Padre. En esta oportunidad, los dos jóvenes alféreces visitaron a sus compatriotas residentes en Roma, quienes se sintieron sumamente complacidos y a la vez sorprendidos por su prestancia y su perfecto dominio de la lengua materna. Nuestras más sinceras felicitaciones a ambos.

DVA SLOVENSKA ČASTNIKA V ARGENTINSKI VOJSKI

Dne 16. decembra 1975 sta prejela na argentinski vojaški letalski šoli v Córdobi diplomo letalskega častnika dva Slovence: **Tomaž Pavlovčič** in **Marko Zupanc**. Skupaj z ostalimi argentinskimi častniki sta bila poslana na krožni polet po Evropi in Ameriki. V Rimu se je skupina udeležila vojaške svetoletne proslave in bila v posebni avdienci sprejeta od papeža. Imenovana sta obiskala rimske Slovence, ki so bili presenečeni nad njuno lepo slovenščino. K lepemu uspehu obema pristrčno čestitamo!

ALI SE RES SPLAČA BITI RDEČI SOPOTNIK

(Nadaljevanje)

Nepokorščina uniformiranih sopotnikov

Majhen dodatek posvečamo tistim ljudem, katerih stara ali nova politična opredeljenost nasprotuje „razrednemu položaju“ pod starim režimom. To velja predvsem za nekommunistične levičarje. Pri teh je bila skušnjava izrazitega levičarskega udejstvovanja izredno velika saj so hoteli prav s tem dokazati, da so prekoračili ozke „razredne meje“. Levičarsko ponašanje je bilo za komuniste zelo koristno, pravitako, kot je bilo za resnične demokratične sile zelo nevarno. „Bog nas varuj pred bogatimi socialnimi demokrati“ — so že takrat dejali na Madžarskem.

Tam je npr. po drugi svetovni vojni celo kneginja Odescalchi hotela napraviti levičarsko kariero in sicer kot ustanoviteljica „Demokratske ženske zveze“. To je šlo tako dolgo dobro, dokler so jo komunisti potrebovali. Ko jim je postala nepotrebna, so jo pustili pasti. Po padcu so jo zapustili vsi prav do zadnjega. V njeno „socialistično“ mišljenje niso verjeli niti komunisti, a še manj preostalo prebivalstvo.

Zelo paradoksalno skupino med sopotniki so predstavljali tisti idealistično-demokratski krogi, ki so zaradi odklanjanja slehernega konformizma bojkotirali vsako strankarsko povezanost. Po prevratu 1945 so jih vpregli pred svoj voz komunisti. Ta skupina se je rekrutirala iz vzhodnomadžarskih kalvincev, po poklicu izključno akademikov. Ti so se sredi tridesetih let navduševali za „čisto demokracijo“, a pri tem bojkotirali vsak stik s takratnimi demokratskimi strankami. Takoj po vojni 1945 so ljudi iz tega kroga pustili na vodilna mesta. Toda že leta 1947 so na ukaz partije izginili brez sledu. To je bila dejansko prva skupina, ki so jo komunisti uničili. Ker je svetovni nazor teh zanesenjakov bil precej anarhistično poarvan, se je zdel komunistom še posebno nevaren in zoprn, kajti rdeči so zahtevali vzorno disciplino, brezpogojno podreitev in kadaversko poslušnost!

1) Sopotniki v uniformi

V času vojaško komunističnih variant (Portugalska, Perú) zasluži sopotništvo med vojaštvom še posebno pozornost. Je predvsem dokaz, da pomanjkanje civilne korajžbe ni samo negativna stran civilnega prebivalstva, temveč tudi vojaških krogov. Razlika obstoja le v tem, da je v vojaških krogih učinkovitejša in še bolj usodna.

Uniformirane sopotnike so imele vse vzhodnoevropske armade. Častniki prejšnjih armad so storili vse, da bi jih novi okupator sprejel, kar je začasno tudi storil. Vsi oportunisti so bili takoj sprejeti in so dobili celo povišanja, dokler so bili potrebni pri organizaciji „ljudskodemokratskih armad“. Da je to reorganiziranje nadzirala sovjetska vlada je samo po sebi umevno!

2) Po ruskem vzorcu

V Rusiji je bil položaj ob izbruhu revolucije 1917 identičen z položajem v vzhodni Evropi po 1939. Na zahtevo Trockega je Rdeča Armada sprejela tudi mlade caristične častnike, ki so hitro napredovali, seveda pod budnim očesom politikomisarjev. Po državljanski vojni, v kateri so zmagali boljševiki pod vodstvom carskih častnikov in po ustanovitvi rdečih voja-

ških šol, ki so dale kmalu dovolj zanesljivega boljševiskega častniškega naraščaja, so carske častnike začeli postopoma „odpuščati“ in sicer ali v koncentracijska taborišča ali pa v ječe. Bivši carski oficirji, ki so bili obsojeni samo na izgubo svobode, pa so bili po izbruhu nemško-sovjetske vojne 1941 znova reaktivirani in so dobili celo svoje lastne oddelke. Veliko častnikov so pozneje pobili največ v juniju 1937, ko so poleg maršala Tu hačevskega ustrelili še generale Jakirja, Uboreviča, Korka, Eidemana, Putno, Feldmana in Primakova, medtem, ko je general Gamarnik izvršil samomor. Tuhačevski in Feldman sta likvidirala v marcu 1921 uporne mornarje v Kronstadtu (iste mornarje, kateri so se 1917 uprli tudi carju!) in s tem rešila Rdečo Armado pred razkrojem. Sedaj seveda nista bila več potrebna!

Isto se je ponovilo tudi po letu 1945 v vseh „ljudskih demokracijah“. Povsod so likvidirali visoke častnike, ki so poprej pripadali privilegiranemu sloju, pa so kljub temu še bili dovolj naivni, da so verjeli v reaktivizacijo pod komunističnim režimom!

3) Vzhodnoevropski vojaški sopotniki

V deželah, v katerih med 1939 in 1945 ni obstajala nobena armada, ker so bile uničene države (ČSR, Poljska), je te ljudi vodil enostavni oportunistem. V deželah pa, ki so vojno izgubile (npr. Madžarska, Romunija), pa so se sopotniki rekrutirali iz treh slojev:

- a) iz častnikov, ki so gojili gotove simpatije za komunistični ustroj. Ti so se že pred 1945 udeleževali v partizanskih oddelkih, katere so nadzirali komunisti.
- b) iz častnikov, ki so bili v prejšnji armadi zapostavljeni! Ti so se hoteli enostavno maščevati in niti pojma niso imeli, s kom so se pravzaprav povezali!
- c) iz častnikov, ki so pristopili h komunistom iz golega egoizma. Ti so hoteli doseči za vsako ceno kariero, vseeno v kakšnih okoliščinah in za kakšno ceno.

4) Po povišanju — likvidacija

Sopotniki iz vojaških krogov so doživeli šestokrat še strašnejšo usodo, kot civilisti. V češki vojski so najprej generala Pika in vse njegove prijatelje sprejeli z vsemi častmi, a nedolgo zatem vse zaprli in likvidirali. Od poljskih častnikov so najprej povišali generala Tartarja in okrog njega zbrane častnike, vse pa pozneje pravtako pomorili. Prva žrtev med sopotniki v uniformi je bil bolgarski general Tomov s svojimi častniki, ki so bili postreljeni že leta 1948. Podoben konec so doživeli tudi bivši Horthyjevi častniki na Madžarskem.

Kapetan György Palfy se je priključil komunistom že 1944, kot član aktivnega odpora proti nacistom. Komunisti so ga imenovali za generalnega inšpektorja madžarske „ljudske armade.“ Ustreljen je bil z nekaterimi drugimi častniki iz Horthyjeve armade leta 1949.

Generala Laszlo Solyom ter Gusztav Illy sta bila izključena iz Horthyjevce vojske zaradi tega, ker sta bila poročena z — judinjami. Oba sta užaljena prešla h komunistom, ki so ju takoj sprejeli in sicer najprej v podtalje, a pozneje tudi v madžarsko „ljudsko armado“. Oba sta bila ustreljena 1949. Prototipična karierista pa sta bila general Gyögyi Porffy (artiljerijski general) in Kalman Revay (general oklopnih edinic). Oba sta bila ustreljena 1950. Likvidacijski oddelki pa se niso ustavili samo pred temi visokimi častniki, temveč so zajeli tudi ves krog njihovih sorodnikov,

prijatelj in znanec. Tako je likvidacija vsakega generala potegnila za seboj celo vrsto drugih, popolnoma nedolžnih oseb.

5) Slučaj mojega naivnega tovariša

Značilen za razmere v ljudskih demokracijah je naslednji primer. Nekki poklicni častnik, ki je bil z menoj skupaj v sovjetskem ujetništvu in jaz sva prejela povabilo, naj se vpiševa na Leninovo Visoko šolo v Moskvi. Jaz sem povabilo odbil, moj tovariš pa sprejel ter je bil eno leto prej izpuščen iz ujetništva kot jaz.

V novih razmerah je hitro napredoval ter kmalu postal pribočnik generalnega poročnika Palffyja. Leta 1949 je bil odposlan v Moskvo na znano Frunzejevo Akademijo, kjer se je usposobil za generalštabnega častnika. Bil je najboljši častnik svojega letnika.

Še pred zaključkom študije je bil nenadoma odpoklican v Budimpešto, kjer je bil postavljen pred vojno sodišče. Obtožen je bil samo zato, ker je bil pribočnik že medtem likvidiranega generala Palffyja. Da ga niso ustrelili, se je imel zahvaliti samo dejstvu, da je študiral na Frunzejevi Akademiji. Zaplenili pa so mu celotno imetje.

Oportunizem rodi včasih čudne sadove. Eden izmed takih sadov je relikvija, ki bi ga nekateri radi obdržali tudi v spremenjenih razmerah. Polkovniki Horthyjeve armade so imeli uradni naslov „Visokorojeni gospod“ (meltosagos ur) a njihove soproge „visokorojena gospa“ (meltosagos azony). Te doneče naslove je seveda komunizem odpravil. Nekega dne telefonira žena komunističnega polkovnika svoji prijateljici in ji vsa razburjena reče: „Če bi ne bilo teh prekletih komunistov, bi tudi jaz bila sedaj visokorojena gospa!“

(Konec)

(Članek je za „Vestnik“ priredil B. P.)

Tri vprašanja krščanskim marksistom

Kako morete biti še dalje člani Cerkve, če vidite v njej razrednega sovražnika, ki ga je treba pobijati z vsakim sredstvom in s katerim ni mogoča nobena sprava?

Kako morete še upoštevati transcendentno in nadnaravno izvor krščanstva, če priznavate zgodovinski materializem?

Če pa povezujete zgodovinski materializem z osebno akcijo in Jezusovo poslanico, ali s tem ne zanikujete njegovega božanstva?

Ta tri vprašanja stavlja uvodničar znane jezuitske revije v Rimu „Civiltà Cattolica“ krščanskim marksistom. Vsi vemo, da so uvodni članki v tej reviji nešteto krat izraz mnenja Svetega Sedeža.

Potem ko navaja, da dolgo popotovanje približevanja nekaterih področij katoliškega sveta marksizmu, s katerim so pričeli pred nekaj leti, vstopa v dokončno obdobje, pisec poudarja, da nekatere katoliške skupine ne samo sprejemajo marksizem kot metodo za analizo kapitalistične družbe, ampak pristajajo na marksizem kot na razlagalno sredstvo zgodovine, torej tudi

zgodovine katoliške Cerkve ter predlagajo marksistično branje svetega pisma.

Potem ko podčrtuje da je marksizem enotna zamisel, v kateri so vse prvine povezane in podpirajo druga drugo ter da jih ni mogoče ločiti, razen za ceno intelektualnih akrobacij in teoretičnih in praktičnih neskladnosti, uvodničar revije „Civiltà Cattolica“ prikazuje kratko zgodovino tega dolgega popotovanja približevanja kristjanov komunizmu. Od odpora „zid proti zidu“ v letih šestdeset, so prešli k dialogu in k soočenju. Nato so nekateri katoličani pri ločevanju med marksistično analizo družbe in zgodovinskim in dialektičnim materializmom, prevzeli prvo, to je marksistično analizo kot pojmovno sredstvo politične borbe za revolucionarno spremembo družbe v socialističnem smislu. Toda sprejem marksistične analize družbe v teoriji in praksi je te kristjane nujno privedel do sprejema zgodovinskega materializma samega.

Čim so sprejeli ideološke predpostavke marksistične analize kapitalistične družbe, se marksistični kristjani — poudarja pisec uvodnika — ne morejo ogniti hudemu problemu vskladenja in pobotanja zgodovinskega materializma s krščansko vero.

Spričo alternative med zapustitvijo krščanske vere kot nespravljive z marksizmom in novo razlago krščanstva po načelih zgodovinskega materializma — so nekateri kristjani izbrali prvo pot; tako je mogoče razložiti na prvi pogled nerazumljivo prisotnost številnih mladih, ki so prišli iz katoliških družin in katoliške vzgoje, v določenih skupinah skrajne levice.

Večina tako imenovanih krščanskih marksistov pa je pričela iskati novo razumevanje vere in nov način življenja po njej, znotraj marksističnega gledanja na zgodovino in ob odločnem izvajanju razredne borbe, pri čemer bi radi iznašli neko novo, materialistično razlago krščanstva. Tako pravijo, da bodo osvobodili evangelij ideoloških nadstruktur, ki naj bi napravile iz poslanice za osvoboditev revnih in izrabljenih oporo zati-ralnemu kapitalizmu, in domnevajo da bodo vrnili krščanski poslanici njeno revolucionarno moč in njeno prvotno silo proti izrabljanju.

Tako mislijo, da so uresničili dialektično enotnost med marksizmom in krščanstvom in da so lahko popolnoma zvesti marksizmu in istočasno popolnoma zvesti evangeliju in krščanski veri. Toda s tem, da uporabljajo marksistično analizo za vero in za zgodovino Cerkve, so krščanski marksisti prisiljeni priti do zaključka, da je institucionalna Cerkev opravljala v zgodovini in še danes opravlja objektivno funkcijo — če pustimo ob strani subjektivno dobro vero — podpore in ideološkega kritja vladajočega razreda in kapitalizma, dalje morajo istovetiti institucionalno Cerkev z razrednim sovražnikom in trditi, da je Cerkev vedno brala in še danes bere sveto pismo tako, da odgovarja interesom vladajočih razredov.

Po mnenju teh kristjanov, — nadaljuje pisec —, je treba znova pričeti brati sveto pismo z vidika in v interesu proletarca; revni in zati-

rani si morajo znova prisvojiti evangelij, ki jim je bil vzet in dan v uporabo proti njim. Po mnenju teh krščanskih marksistov, so cerkveni očetje pa tudi srednjeveški in moderni eksegeti — tudi progresistični — pri branju sv. pisma padli v idealizem in spiritualizem, med tem ko bi morali brati evangelij z izhodiščne točke analize družbenih odnosov proizvodnje in vpliva, ki so ga izvajali na družbeno, versko in politično življenje Izraela v Palestini v prvem stoletju. Samo tako bo novo pojmovanje krščanske vere, ki se bo otreslo pojmovanja, ki ga ima institucionalna Cerkev, izgubilo vsak značaj odtujevanja in spreminjanja in postalo funkcionalno pri graditvi družbe brez razredov.

Iz takega sprejema zgodovinskega materializma izhajajo tri vprašanja, ki jih uvodničar jezuitske revije *La Civiltà Cattolica* postavlja krščanskim marksistom, ker postane nerazumljivo, kako še morejo ostati v Cerkvi, ki je zanje razredni sovražnik, kako jim uspe ohranjati transcendentnost krščanstva v skladu z zgodovinskim materializmom in ne da bi ponižali katoliške vere na neko ideologijo, ki je v službi proletarske revolucije in končno, kako morejo materialistično brati evangelij ne da bi Jezusu vzeli božanstvo in iz njega napravili povsem navadnega človeka.

R. R. (Rim)

ČRNOMELJ – 13. novembra 1944.

Dnevi, ki so sledili smrti pokojnega poveljnika Meničanina, so bili zaviti v žalost. Čutili smo se prazne, kot bi bili mrtvi, brez volje. Kar na lepem pa je završalo. Enajstega novembra 1944 smo dobili povelje, da se z vso opremo pripravimo na odhod z vlakom. Zajelo nas je staro navdušenje ker smo vedeli, da smo pripadniki enega najboljših domobranskih bataljonov.

V poznih popoldanskih urah istega dne smo se pripeljali do Grosuplja. Skleпали in ugibali smo — kam gremo? In večina je bila mnenja, da na Notranjsko. Premaknili so tirnice in vlak je zavil proti Dolenjski. V zgodnjih jutranjih urah smo izstopili v Ribnici. Bataljon se je razvil v veliko kolono in začeli smo se pomikati proti Kočevju.

Bli so pozni jesenski dnevi, še precéj sončni. A čim bolj smo se pomikali proti kočevski kotlini, se je vreme spreminjalo. V Kočevju je že snežilo. Kratko povelje. „Čete naj se razmeste po hišah za nekaj urni počitek.“ Bolj

kot počivali, smo sklepali in ugibali. „Verjetno gremo v Rog“. V okoliške vasi so namestili še ostala dva udarna bataljona.

V prvem mraku je začel premik čet našega bataljona, ki je bil izvidnica skupne akcije. Še vedno je snežilo. Tudi mrazilo nas je. Obljubljala se nam je druga noč brez spanja. Kot dolga kača se je vil bataljon dalje po snežnih gorah. Izvidnice so letale in se vračale. Noč je bila dolga, kot da ji ni konca. A sedaj smo vedeli, da naš cilj je — Bela Krajina.

Ko se je začelo daniti, smo kljub utrujenosti hiteli bolj živahno naprej. Vznemirjala nas je neizmerna tišina in noben stik s sovražnikom, noben strel.

Naenkrat so zaregljale strojnice. Lahki minometalci so začeli svojo pesem. Čete so se razvile v strelce in iskali smo kritja za debelimi bukvami. Grmelo je od vseh strani. V borbi človek navadno izgubi občutek za čas, a ta napad je trajal gotovo več kot dve uri. „Sovražnik — partizani“, smo mislili. Ni hotel odnehati. Junaški šentjernejski so se pripravili na juriš. A odpor je rasel od minute do minute.

Počasi in previdno smo se bližali jasi, kjer smo lahko že oddaleč opazili razmeščene težke mitraljeze. V zaklonu, komaj petdeset metrov oddaljeni, smo se pripravili na naskok. Zdaniilo se je popolnoma. Opazili smo fante oblečene kot mi. Začeli smo kričati: „Tukaj Meničaninov bataljon!“ Odgovor: „Tukaj Rupnikov“. Strelji so prenehali. Srečanje je bilo s solzami v očeh. Nekaj desetih najboljših je ležalo na snegu. Solze, žalost, onemoglost in jeza.

Ko je podpolkovnik Vule Rupnik po povratku obiskal očeta generala, je bil še vedno pod vtisom tega strašnega dogodka. Solze so mu vrele iz oči, ko mu je opisoval to nesrečno bitko.

Sledila so nadaljna povelja in naša izvidnica se je pomaknila naprej. V nekaj urah smo dosegli hrib Mavrlen. Kakih šest kilometrov nas je ločilo od cilja — glavnega mesta komunistične republike — Črnomlja.

Težka četa in dve četi so ostale na Maverlenu za zaščitnico. Ostali smo se začeli spuščati proti dolini. Bela Krajina je ležala pred nami, brez snega in mraza. Z novim elanom smo hiteli naprej. Toda, kar nas je vznemirjalo je bilo to, da ni bilo nobenega odpora. Kar na smeh mi je šlo, ko sem preje poslušal londonski radio, kjer so partizani govorili o „osvobojenem belokranjskem ozemlju,“ se hvalili, da je nedostopno, da je nezavzeto in da ga je možno zavzeti le s padalci.

Po hitrem maršu smo dosegli majhno vasico pred Črnomljem — Svib-

nik, ki ga strateško obvladuje. Četi sta zasedli položaje. Dobil sem nalog, da kot domačin z dvajsetimi fanti poskušam vdreti v Črnomelj.

Dvajset fantov z brzostrelkami in ročnimi bombami! Kako prav so mi prišle vse tiste skrivne poti in stezice, ko sem še kot otrok hodil obirat maline. Prej ko v pol ure smo bili že pri prvih hišah. Vse hiše so bile zaprte in na cesti ni bilo človeka. Potrkam pri eni. Nobenega odgovora. Udarec s puškinim kopitom in vrata so se odprla. Ven pride stara žena. „A si ti?“ — „Da,, jaz sem teta“. Takrat v Črnomlju nismo poznali gospodov in gospa, vsi so bili strici in tete.

„Partizani so nam ukazali, da moramo iti vsi v gozd. Ko smo zjutraj zaslišali tisto grozno streljanje, so se začeli vsi umikati ven“. Pustili smo jo in šli po glavni cesti, ki pelje na postajo. Prav blizu smo zaslišali ropot tankov. Bili so italijanski. Skriti za hišnimi ogli čakamo, da se nam približajo. Samo šest jih je bilo. V razdalji kakih sto metrov in vozili so jih Italijani. Začeli smo vpiti: „Panzer faust, naprej!“ Lahki so jo ucvrli, kot da bi jim gorelo pod petami. Nekaj najbolj navdušenih sem moral s silo zadržati, da niso stekli za njimi.

Znašli smo se na glavnem trgu glavnega mesta komunistične republike — trinajstega novembra 1944. Vse je imelo vtis začaranega mesta. Nikjer žive duše. Dobili smo nalog doseči partizansko „spuščališče,“ kjer so jim Angleži s padali metali orožje in hrano.

Po ozki skriti brvi čez Lahinjo smo prišli na Majer. Tam smo dobili nekaj tovarnjakov, ki jih niso utegnili odpeljati. brzostrelke in ročne bombe so opravile svojo nalogo.

Z zeleno raketo smo javili glavnini, da je naloga izvršena.

Eno uro sami v Črnomlju. Začeli smo se vračati proti glavnemu trgu, kjer smo se srečali s Schumacherjem in tridesetimi fanti.

Dobili smo novo nalogo; vzpeti se na Sedež, majhen hribček nad Črnomljem. Ostala skupina pa se je pomaknila na Kaplanico, kjer so imeli partizani vojašnico in visoko politično šolo v bivši meščanski šoli. Gotovo v eni najlepših in modernih stavb v mestu.

S Sedeža smo opazili, da gori to poslopje. Lahko trdimo: Domobranci, kljub temu, da poslopje ni služilo svojemu namenu in da je bilo navaden vojaški objekt, ga niso *zažgali*.

Po treh urah smo zapuščali mesto v popolnem redu, brez ropanja in pobijanja šip, kot je zatrjevala komunistična propaganda, ki je skušala s tem *zakriti svojo strahopetnost*.

Na povratku me je zadela izgubljena krogla, ki se je odbila na svetinjici Brezmadežne.

Kot vodnik nisem imel vpogleda nad celotno operacijo, ki se je vršila v Beli Krajini. Pozneje sem zvedel, da sta ostala dva domobranska bataljona zašedla Dobljško goro, kjer so imeli partizani koncentrirane glavne vojaške in politične forume.

Ravno tako je Novomeška skupina, brez pravega odpora dosegla Semič. Hrvaške skupine, ki so prihajale iz Ozalja in bi morale zasesti Metliko, radi prenarastle Kolpe, niso mogle priti do svojega cilja.

Vsi, ki smo sodelovali pri tem napadu, smo se večkrat spraševali, kako je bilo mogoče, da partizani praktično niso nudili nobenega odpora. Vse toliko opevano njihovo svobodno ozemlje je kapituliralo brez borbe. Vedno ista taktika: teror in zločin nad nezaščitenim prebivalstvom, a če je le mogoče — izogniti se vsaki borbi. Naslednje dni je že partizanska propaganda po Londonskem radiu opevala veliko zmago OF.

Proti večeru smo se vrnili v sklop bataljona. Čete so se začele premikati proti Rogu. Postajalo je mraz in noge so se udirale v južnem snegu. Začelo je tudi počasi rositi. Zapuščene kočevske vasi so v nočni temi bile še bolj zapuščene in pošastne. Bila je že tretja noč brez upanja in dejansko tudi, brez prave hrane. Utrujeni in premočeni smo bili do kože. Nastopila je velika utrujenost, ki si želi samo počitka. Bili smo telesno oslabljeni, a moralno nismo klonili. Naša zavest je bila, da smo sodelovali pri eni izmed največjih zmag slovenskega domobranstva, kateri je pač največ doprinesel sloves naših udarnih bataljonov in strahopetnost naših nasprotnikov.

Bataljoni so se vračali kot urejene skupine. Odstopali smo proti dolini.

Posamezne partizanske enote so iz višjih položajev začele obstreljevati s težkimi strojnimi. Vendar brez pravega uspeha.

A utrujenost, o kateri sem že preje govoril, je pri nekaterih, posebnih novincih, storila svoje. Nekaj fantov je popolnoma otopelo, zgubili so razsodnost in odtavali so v gozd z namenom in edino željo, da se naspijo. Toda kljub vsem velikim naporom smo še isti večer 14. novembra vkorakali v Kočevje.

Ta moj skromen prispevek, naj bi bil spomin mojim prijateljem soborcem Meničaninovega bataljona, fantov, ki so s svojo brezprimerno hrabrostjo vedno stali v prvih vrstah našega protikomunističnega boja.

Božo Stariha

SLOVENSKEMU VOJAKU V SPOMIN

29 let nosi veter preko širne domovine pepel mrtvega generala, ustanovitelja in pokrovitelja SLOVENSKEGA DOMOBRANSTVA — LEONA RUPNIKA.

Pepel generala sili v oči in nos slovenskemu Kajnu, da hrska kot divji konj, ker vest mu je nemirna zaradi zločina, a ne samo nad mrtvim generalom; v zvezi z njim: nad vso Slovensko vojsko.

Zločinu pravimo greh in oprati ga, ga je treba priznati in z obžalovanjem stopiti v trden sklep: ne zločiniti več! Tako nas uči naša krščanska etika.

Komunist — tudi slovenski — te etike ne živi. Njega etika je dialektični materializem.

Resnica je, da zmagovavci pišejo zgodovino, a resnica je tudi, kot pravi Plank, da „resnica nikdar ne zmaga, toda njene nasprotnike pokonča smrt“.

Mi protikomunistični begunci občutimo to resnico z vso težo zdomstva.

„Protikomunistični“: čas je že, da si zjasnimo pogled in nam pogledajo v naš jaz. Mi nismo nič „proti“ — mi smo „za“. Ta pomeni demokracijo, ki smo si jo prisvojili, ker predno so bili komunisti, smo bili demokrati s tisočletnimi izkušnjami, katerim krščanska etika daje obliko sodobnim življenjskim podvigom. Takšen je naš protikomunizem in ponosni smo nanj. V dobi satelitov ne moremo gledati skozi črna očala Karla.

Komunistične bande so zločinile po Sloveniji in nasproti tem bandam je general Rupnik postavil mogočno, hrabro, nepremagljivo vojsko Slovenskih Domobrancev, čigar jedro so bili Slovenski legijonarji in Vaške straže.

Civilno prebivalstvo je ob Slovenskem Domobrancu spet zadihalo s polnimi pljuči tisto, svobodnega človeka vredno življenje, ki ga je prekinil ali okupator ali OF... na „osvobojenem ozemlju“ so šolska poslopja spremenili v magazine — v prostorih namenjenim za pouk mladine so zbirali bombe (Črnomelj še decembra 1944. — prijatelj Božo bo spregovoril).

Mislím ,da je že tu čas, jasno posvetiti v našo preteklost, ker le tako gradimo prihodnost. Ne sodim, še manj obtožujem! Iščem resnico prihodnosti! S svojimi železnimi rokami me je objela vojna kot starejšega mladoletnika, mladina porojena v zdomstvu išče varnih oprijemov! Z resnico jo bomo rešili!

General Rupnik je bil vojaški strateg z visokimi odlikovanji v času svojega službovanja in kot tak je stopil v rojstvo Slovenskega Domobranstva, vzporedno s predsedstvom vlade Ljubljanske pokrajine, ki je bila le del, po treh okupatorjih razmesarjene Slovenije. Sanacije slovenskega telesa v tistem času ni bilo pričakovati, ker so Nemci svoj del okupirane Slovenije smatrali za končni rezultat.

Kot predsednik Ljubljanske Pokrajine, je imel general veliko odgovorno dolžnost, ki je bila takrat, logično, združena z dejansko oblastjo, kar je zavestno sprejemal. General je bil v tistem času najvišji vidni nosilec oblasti največjega dela slovenskega življa na tisti strani, ki je stala nasproti OF-arske neznatne manjšine.

Po njem — vojaškem strategu — ustanovljeno Slovensko Domobranstvo na bojiščih ni bilo premagano. Vojno smo izgubili za politično mizo.

Ob koncu vojne — točno tretjega maja — se je vzporedno z Rupnikom oživel Narodni Odbor za Slovenijo, to je: za vso Slovenijo, za vse Slovence, ne le za Ljubljansko provinco. Kot sem že svojčas zapisal ponavljam: Vsakdo, ki je v tistem času sprejel mesto v NO, je sam sebi podpisal smrtno obsodbo!

General Rupnik je spoznal upravičeno vzporedje!

Aldous Huxley: „Vsaka oblast pokvarja...“ Okolica generala ni spoznala nujnosti vzporedja tistega časa... in duševno razdvojeni general je zahteval oblast nazaj.

To sem doživljal med odmevi partizanskih topov v Vnanjih goricah, kjer je poveljnik Vule, sin generala, dejal zbranim častnikom: „Pa šta misli moj otac! Idem u Ljubljano, da mu kažem, neka ga ne svira više!“

Dogodki so se naglo odigravali in samo nekaj dni po teh smo si delili in sprejemali nase naslov protikomunističnega begunca — z nami general Rupnik!

Prišel je v taborišče: „Stražarji“ so ga hoteli sprejeti z zastavami, taboriščni odbor: predsednik dr. Stanko Žitko (se je vrnil iz taborišča domov) mu je sporočil — po zdajšnjem obiskovalcu domovine, da je nezaželena oseba.

(Ali je bila to koncesija za vrnitev v domovino in nje obisk?!)

V tisti duševni depresiji — vrnitev protikomunističnih beguncev ni bila izključena — morila je slehernega begunca — kdo je ravnal pravilno?!

...in generalovi najbližji? so bili na strani prvih ali drugih? — Koliko vprašanj — koliko jecljavih odgovorov, ali pa jih sploh ni...

Danes soditi, ko je že vse mimo in vemo, kako je bilo odigrano, kako nam je hudo lahko...

Imeli smo torej Rupnika, obloženega tudi z dolžnostmi civilne uprave, s pripadajočimi pravicami narodnega (vodstva) voditelja, ki je takrat edino pravilno usmeril korak v jez proti deroči povodnji komunizma. Dosegal je polne uspehe, ker naš narod ni bil komunističen. Nestrpno smo čakali, da se okupator umakne čez slovenske meje. Okupatorja so k temu priganjali „zavezniki“, mi pa smo sedeli na trdnem jezcu slovenskega protikomunizma.

General Rupnik je častno izpolnil nalogo Slovencev v 2. svetovni vojni!

Ostaja vprašanje sedanjih najvidnejših predstavnikov poslanstva njege vzporedja, ki s svojo odsotnostjo ob spominskih srečanjih zanj dokazujejo, da še niso razumeli časti in ponosa Domobranca, ko je s svojim junaštvom zbučil in ohranja živo slovensko zavest za prihodnost, katera je podlaga pravi vsebini — jedru — Slovenije v svetu in edino upanje trpečemu narodu doma. Vs: zdomeci, ki so izšli iz smrtnega objema partije pod varnim ščitom Slovenskega Domobranca, ne bodo nikdar pozabili, da je ščit dal njim v roko — general Leon Rupnik.

PABERKI

Eden izmed letošnjih obiskovalcev domovine je prinesel s seboj kratek izrezek iz časopisa — žal ni povedal imena — ki mu je doma povzročil največje veselje ob branju. Takole pravi izrezek:

„BUENOS AIRES: Miran Ogrin poroča s poti okoli sveta. V Argentini je močna tudi emigracija, ki nam ni prav nič naklonjena. O tem aspektu ne bom pisal, omenim naj le, da imajo celo teološko fakulteto in enajst šol, v katere hodi 900 učencev.“

PO 30 LETIH

Pred nedavnimi časi so računali povprečno dobo človeškega življenja na 30 let, kar naj bi predstavljalo dobo ene človeške generacije. V moder- nih časih je ta znamka tridesetih let, pršela v normo skoraj vseh ljudstev kot doba človekove aktivnosti, doba, po kateri se izmenja team.

Tisti, ki smo doživeli špansko, in preživeli tudi našo revolucijo, sedaj dopolnjujemo to dobo aktivnosti in se bomo bolj in bolj predajali preteklosti. Ostati pa mora naše poslanstvo mladim, za prihodnost. Mislimo, da je ob tridesetletnici naše emigracije še prav posebej primerno opozoriti na eno podrobnost, kar zadeva našo slovensko narodno vojsko, katere se ne sra- mujemo, nasprotno, je in mora ostati naš ponos, prav pod imenom sloven- skega domobranstva. Komunistične laži in obrčovanje nas nikdar niso mogle zadeti in mnogo manj danes, ko se tudi zaslepljenemu zahodu polagoma odpirajo oči in pričjenja spoznavati svojo zmoto in zablodo. Kljub vsemu pa je treba ostati vedno pozoren na vsako manifestacijo rdečih uzurpatorjev oblasti v naši domovini, kjer skušajo predstaviti svojo borbo proti narodu kot boj za osvoboditev. Zadnje čase se množe tudi uradne izjave sovjetskih vojaških oblasti, kar zadeva podrobnosti te osvoboditve. Dejstvo je, da je bil delež Tita in njegovih rokovnjačev minimalen pri zasedbi Srbije in Belgrada in nič pri osvoboditvi Slovenije. Čeprav nas Belgrad specifično manj zanima, vendar ni odveč, če bi tudi z naše strani zbrali vso možno zgodovinsko dokumentacijo k dogodku. V propagandnem prospektu komemo- rativne poštne znamke ob tridesetletnici „zmag“ tudi Titova poštna uprava odkriva delček resnice, ko pravi:

„According to the agreement between National Liberation Committee of Yugoslavia and Command of Soviet Army, one part of the Soviet Red Army forces crossed into Eastern Serbia. In the common operations of NOV and Soviet Red Army forces Beograd was liberated in October 20 1944 and then some other parts of the country. — In the beginning of January 1945, 1. 2. 3. and lather 4 Armies of NOV were established.“ — itd.

Danes je torej od vsch strani dokazano in priznано dejstvo, da je bil Beograd osvobojen (?) po sovjetskih četah, kajti skupne operacije teh z Nar. Osv. Vojsko (NOV), ni bilo nič drugega kakor redna bolgarska vojska, čeprav že rdeča, ki je sprcmrljala rusko na vsem pohodu preko Jugoslavije. To so potrdile tudi ponovne izjave tedanjih komandantov sovjetske vojske

in bolgarskih pomožnih oddelkov ob priliki letošnje obletnice konca vojske aprila in maja meseca. Seveda je bil Tito ponovno zelo ogorčen.

Za našo slovensko udeležbo v vojnih dogodkih je zasedba Belgrada manj pomembna. Pač pa nas mora posebej zanimati vse, kar zadeva slovenski in bližnji sektor, to se pravi dogodki v ljubljanski pokrajini, v zasedenih delih Gorcajske in štajerske ter obrobni področjih Koroške, v Jadranskem Primorju (Adriatisches Küstenland), v Prekmurju pod Madžari ter v sosedni Neodvisni Hrvatski. Na vsem tem ozemlju je med vojno v potokih tekla slovenska kri, 90% od tega prelita po Titovi OF.

Predvsem tem nedolžnim žrtvam rdeče revolucije, katerim hoče resnično izdajalec naroda, kar je vsa OF bila, pritisniti pečat kolaborantstva, smo dolžni zgodovinski in dokumentarni dokaz resničnega razvoja in dejanske vloge vseh sodelujočih v gigantski borbi.

Za ta prikaz je potrebno naslednje:

1) Zbrati odgovorna pričevanja vseh neposrednih udeležencev dogodkov, kjer naj se usmeri vsa teža dokazov samo na prikaz dejanske kolaboracije rdečih z zasedbenimi oblastmi. To tudi v lokalnem obsegu.

Knjige Dr. Žaklja pojasnjujejo marsikaj, na žalost pa ne v dokumentarni obliki. Najvažnejša dejstva so prikazana večkrat v emocionalni stilizaciji namesto v strogo stvarni, lahko bi rekli znanstveni. Nujno je potrebno predelati ves material in izločiti vse nevažno opisovanje in vso čustvenost. Izjave podane v Vetrinju po pričah — vsekakor nadvse zanesljivih in verodostojnih — o partizanskem nasilju ter o našem odporu so bile otipljivo stilizirane v krogu pok. prof. Bitenca. Zanesljivo se lahko potrdi, brez enega odstotka nevarnosti zmote, da se noben domobranec ni boril proti rdečim tolovajem za generala Mihajlovića ali za kralja Petra. Med onimi kritičnimi dogodki v domovini sta obe imenovani osebnosti bili za nas najmanj tako daleč kot japonski mikado. Niti v sanjah nam niso prihajali na misel.

Še žive pričc naj torej ponovno zapišejo zgolj suha dejstva.

2) Iz te lokalne dokumentacije — deloma celo zgolj osebne — naj se potem za določene sektorje zbere in izpopolni v regionalno, pokrajinsko, predvsem tudi z uporabo dosegljivih ali ohranjenih dokumentov zasedbenih oblasti. V tem pogledu je posebno potrebno osvetliti osebne zveze med rdečimi in med zasedbeno oblastjo. Mreža pomembnih terencev mora priti z imeni v dokumentacijo. Terenci so bili po partiji pooblaščenici za vse revo-

lucije. Terenci so bili tista dolga roka partje, ki je odločala o življenju in smrti naših ljudi na OVRI in na GESTAPO.

3) Kar zadeva centralno akcijo OF na vsem slovenskem ozemlju, je predvsem naloga naših zgodovinarjev v svobodnem svetu in posebej tistih v deželah, kjer je dostopna uradna dokumentacija vseh v veliki vojski udeleženi sil, da zberejo vse dokumente, ki tako silno kompromitirajo Tita in njegovo OF.

Vsaj maja meseca 1943 je npr. OF že vedela za italijansko kapitulacijo in za pripravljeno invazijo v Dalmaciji oz. v Albaniji. Kdo je bil tisti, ki je Velebitu odprl pot do nemškega vrhovnega komandanta na Balkanu, generala LEHRA v Zagrebu? Kako je prišlo do dogovora, da bodo partizani skupno z Nemci preprečili invazijo na Jadranu? Kdo je dal neposredno povelje na nemški strani, da nemške čete ne smejo ovirati, pač pa olajšati prehod partizanov ter prisilnih mobilizirancev iz notranjosti proti morju. Ta prehod je npr. bil izvršen iz Gorenjske in štajerske preko mosta na Savi pri Litiji koncem julija in začetkom avgusta ob asistenci nemških straž. Osebnost nekdanjega nemškega poslanika v Belgradu, Dr. Franca Neubacherja, generalnega Hitlerjevega političnega pooblaščenca za Balkan in poveljnika prvega Titovega gospodarskega svetovalca, mora biti posebej razjasnena.

Kako se je moglo vršiti Titovo ustanovno zborovanje novembra v Jajcu v Bosni (1943), ko so nemške kolone po samem pričevanju Kocbeka tiste tedne neprestano vozile po vseh vpadnih cestah preko Like, Bosne v Dalmacijo in so slovenski udeleženci na kongresu na poti iz Bele krajine nemoteno prečkali vse te po Nemcih prenapolnjene ceste? Kdor pozna anekdote, ki jih je kot talec ustreljeni satirik Ivan Rob pripovedoval o velikem partizanskem komandantu Marjanu Dermastji, vé, da ta ne bi šel na nevarno pot brez garancijskega pisma v žepu. Enako smemo dvomiti o herojstvu samega Kocbeka.

4) Posebno raziskavo zasluži, in to v vseh podrobnostih, sklenitev nenapadalnega pakta med partizani in nemško vrhovno SS-komando v Trstu in Gorici iz julija 1944, kjer je igral najvažnejšo posredovalno vlogo goriški župan grof Pace. Treba je najti, dokler še žive, verodostojne priče, predvsem pa zbrati vso dokumentacijo o paktu, tako npr. javne razglase po železniških postajah, v lokalnem časopisju ter na občinskih razglasnih tablah. Predvsem pa, v kolikor bi bili dosegljivi originalni dokumenti. Naši

ljudje v Trstu in Gorici naj bi se prav posebej zavzeli za to poglavje titovske sramotne osvobodilne borbe.

Na področju Gorenjske in Ljubljanske province je treba zbrati dokumentacijo iz nemških virov, predvsem uradni razglas Rösenerja, da ta nenapadalni pakt na njegovem področju ne velja (XVII. Wahrkreis).

5) Naši inteligeni, posebej še zgodovinarji — tudi celovškim profesorjem bi ne škodilo nekaj znanstvenega, raziskovalnega dela — naj bi skušali raziskati nemške uradne dokumente, v kolikor zadevajo slovensko ozemlje v letih krvave rdeče revolucije. V Nemčiji bi bilo primerno poiskati osebe iz nekdanje vrhovne komande generala LEHRA. Morda je tudi ta sam zapisal kake spomine in bi bili dosegljivi pri njegovih sorodnikih. Vsekakor ne dvomimo, da mora še biti taka živa priča, ki bi pojasnila skrivnost pakta proti zavezniškemu izkrcanju v Dalmaciji. Zanesljivo se lahko zapiše, da Rösener ni po lastni odločitvi, temveč na višje povelje dovolil prehod partizanov preko Save v organizirani koloni. Tudi med samimi slovenskimi Korošci, ki so služili v nemški vojski, je morda še kdo, ki je tudi imel priliko ta pogajanja spremljati iz bližine. Zadeva zasluži vso vnemo tudi naše študirajoče mladine, mislimo celo, da bi bila primeren predmet za diplomatske in disertacijske teme na raznih fakultetah in specializiranih visokih šolah.

6) Nadaljnja važna epizoda, ki je vredna pojasnila: kdo od nemške vrhovne komande ali od političnega vodstva je obvestil Tita in ga rešil, ko so Nemci vrgli padalce v Drvaru. Je bil morda to sam Dr. Neubacher in tod Titova poveljna hvaležnost?

7) Preveriti je treba našo medvojno dokumentacijo — Slovenski dom, Črne bukve, zapisati in dopolniti, kar tedaj zaradi nemške cenzure ni bilo mogoče.

8) Še žive priče iz domobranske informativne službe, iz policijske, iz udarnih bataljonov itd., naj zapišejo važne dogodke, ki se jih spominjajo. Npr. o pošiljki orožja, ki ga je kamniška Gestapo poslala partizanom in je pošiljko prestregla domobranska posadka v Lahovčah.

V tem pogledu je treba poiskati informacije tudi iz domovine, kar bo zahtevalo določeno mero bistroumnosti in imaginacije. Med vojsko smo dokazali, da smo tudi za tako delo sposobni. Primera Prežihov Voranc, Vito Kraigher in podobni potrjujejo.

9) Že zgoraj smo omenili, da gre za zgodovinsko dokumentacijo. Zato naj bo vse napisano stvarno: vsak dogodek točno lokaliziran, datiran, imena

preverjena, priče zanesljive. Navedba dokumentov kar najbolj točna, navedba informacijskih virov. Kjer bi še lahko bil kdo v nevarnosti doma, naj se zadeva ohrani v tajnosti do časa, ko taka rezerva ne bo več potrebna.

10) Tudi nesmiselno uničevanje narodnega premoženja, umetnostnih in zgodovinskih spomenikov, cerkva, gradov, slovenskih podjetij — posebej vseh iz lesne stroke, akcije, ki po Stalinovem mnenju niso prikrajšale trajanja vojske za eno uro, je treba zbrati v enoten prikaz.

11) Še bi bilo vredno raziskati, kdo je izdal okupatorju Aleša Stanovnika, ki je po politični bistrosti nadkriljeval Kocbeka in Breclja, in kdo Toneta Tomšiča, ki je bil glavni sekretar partije pred Kidričem. Če naj nam bo dovoljeno malo špekulacije, bi morda zapisali, da bi bila verjetno zgodovina revolucije manj krvava, če bi oba ostala živa. Podoba je, da je v vodstvu rdečih bil boj med pariško svetovljansko in veleburžujsko skupino ter med domačo kmečko in proletarsko. Koristno bi bilo, če se da tudi v tej smeri kaj novega odkriti.

Zapisali smo zgoraj nekaj idej; prepuščamo vsem drugim svobodnim listom in revijam, da ta problem tudi sami obravnavajo, morda vsak pod določenim zornim kotom ter da podvzamejo vsak v svojem okolju praktične inicijative za čim popolnejše in čim uspešnejše delo. Res clamat, tempus urget!

ŽAR — Uruguay

IZ RAZGOVORA S POVRATNIKOM

Na poti na Sv. Goro sta se srečala, povratnik iz Argentine in Zamejski Slovenec. Pa je povratnik žalostno in razočarano ugotovil:

„Fasisti so pustili, da so imeli Slovenci duhovne vaje na Sv. Gori. Sedaj pa pustijo, da ista hiša vaje razpada, kakor pa da bi jo še imeli frančišskani. — Svoboda pa taka!“

Povratnik se je samo zaradi starosti vdal v usodo in se ni več vrnil v Argentino.

Nasilje rodi novo družbo, upor ustvarja pogoje za revolucije. Streljanje nasprotnikov (el paredón) je sredstvo za ohranitev revolucionarne morale.

Iz dnevnika Che Guevara

KLIC SVOBODE – SVOBODA JE ZLATA!

Resnična zgodba, ki jo na kratko pripoveduje sorojak, ki našega Florijana Robido dobro pozna.

Primorsko ljudstvo še ni doživelo prave svobode. Živelo je vedno pod enim ali drugim jarmom: Avstrija, Benetke, baroni... Ko je pustila Primorsko mačeha Avstrija, je Italija prišla kot odrešiteljica za Primorce. A se je kmalu pokazalo, da je postala še hujša mačeha! Veliko je obljubljala, a dala ni nikoli tega kar je že dajala Avstrija. Zato so se Primorci izseljevali v Argentino, Avstralijo iskat kruha in svobode. Ker je že naš Florijan imel dva brata v Argentini, se je tudi on tjá podal. Biló je okrog leta 1932. Tam ga fašizem ne bo nadlegoval in si bo kaj zaslužil za boljše čase. S svojo pridnostjo in marljivostjo si je sam zgradil hišo z vrtom. Skrbno je polagal denar na banko... Zadihal je in upal, da se bo lahko vrnil domov bogat, ko doma ne bo več fašizma. Ko se je res zamajal režim, ki je obsodil Primorce na smrt, mu je upanje na vrnitev vsak dan naraščalo. Z veseljem je zvedel, da po Primorskem pojejo pesem osvobojenja in on se bo lahko vrnil domov. Hitler in Mussolini sta bila poražena. Svoboda že sije tudi na Primorskem! Ni hotel verjeti nekaterim, da to še ni prava svoboda. Verjel je raje tistim, ki so vabili izseljenec domov, v svobodo, da bodo pomagali graditi novo domovino v svobodi. Ni hotel verjeti slovenskim beguncem, ki so prihajali in pravili, da so morali bežati, da so si ohranili življenje. Ni verjel novicam o množičnih pokolih zavednih Slovencev, ki so zavračali brezbožni komunizem, ki je oropal Slovenijo in Primorsko prave svobode. Pustil se je prepričati raje od agentov, ki so trdili, da je lažnjiva propaganda vse kar govorijo in pišejo slovenski begunci o dogodkih v Sloveniji...

Nekako okrog leta 1954 je začel prodajati kar je imel, kar je do tedaj prislužil in z vsem denarjem vesel prišel domov, da bo užival tudi on svobodo. A že ko je stopil v Jugoslavijo in moral menjati argentinski denar v dinarje opaža, da je bil osleparjen. Tovariši so ga tolažili, da bo kmalu bolje in da so žrtve potrebne za gradnjo nove države. Ko pride domov po daljni odsotnosti, opaža, da je marsikaj še po starem. Mislil je, da se bo prikupil tovarišem, če bo z njimi rovaril proti verskim ostankom. Ponoči je razbil v pijanosti marsikako znamenje ob poti in kipe tudi onesnažil. Zmerjal je duhovnike in zasmehoval vernike... Upal je, da si je pridobil dovolj zaslug za nov režim v državi. Pa nekega dne pridejo k njemu terjavci davkov. Moral bi plačati visoke takse za ves prinesen denar iz Argentine. Med tem je on že skoro vse zapravil in ni

imel več s čim bi se hranil. Pri zamenjavi je dobil le odstotke od vsega denarja! Pregovor pravi: Ko denar poide, pamet pride! Streznil se je v hipu in dávkarje pahnil po stopnicah in zapodil. Bilo je pozimi. Sneg je zapadel. Zavil se je v rjuhe in šel po znanih stezah proti meji. Burja je pihala tisto noč. Ob meji je dobil jarek in se po njem spustil. Stražnik je postal pozoren. Ni pa videl drugega kot kup snega, ki ga je burja premetavala... Proti jutru je že bil čez mejo. Pride k znanemu človeku in ga prosi za okrepčilo in mu pove vse kar je doživel.

Ko se je naš F. Robida malo ogrel in okrepčal, je prosil gostitelje, naj mu da papir in pisalo, da napiše pismo v Deželo, kjer ni svobode, pač pa so državljani oropani svobode. Njega samega ga je osvobodila še vsega prisluženega denarja v zelo kratkem času! Pisal je dolgo pismo kar na Glavarstvo. Očital je kako hodijo po svetu opevat novo svobodo, ki je hujša sužnost od fašizma in nacizma. Zasužnjujejo narode prav po Hitlerjevem in Mussolinijevem vzoru. Ves ustroj sloni na laži in nasilju... Zaključil je pismo s temi besedami: Sram vas bodi vaše lažnjive propagande! Dajte Sloveniji pravo svobodo, zlasti Primorski, ki je nad dvajset let trpela pod fašizmom!

**SMRT RDEČEMU FAZIZMU!
PRAVO SVOBODO SLOVENSKEMU NARODU!**

Florijan Robida

Kmalu nato je poiskal urad, ki je pomagal beguncem odpotovati v Ameriko ali v Avstralijo... Ni prosil za Argentino iz znanih vzrokov! Bil je spet v Ameriki, kjer je spet dobil zaželeno svobodo, ki mu je domovina ni mogla dati, ker je sploh sama nima še! Sedaj se je že postaral, a ne sanja več po taki domovini, kjer vlada rdeči fašizem. Slovenci sedaj uživajo več svobode v tujini kot pa doma. Vsem pa, ki hočejo vedeti kaj o Deželi, kjer bi morala vladati svoboda, zna dobro pojasniti, kaka svoboda je tam!

(N. B.: Robida Florijan je psevdonim...)

Svet je tako prazen, če mislimo le na gore, reke, mesta. Zemeljsko oblo stvarja obljuden vrt šele misel, da je tu pa tam nekdo, ki s teboj soglaša, s katerim moremo tudi molče živeti.

Goethe

DIALOG?

Človek z gotovo nestrpnostjo pričakuje vsakoletne koledarje; no, prvi je prišel na trg Slovenski Koledar za Slovence po Svetu izdan po Izseljenski matici. Pri tem koledarju človek vsako leto pričakuje, da bo mogoče le postal malo bolj human, dostopen za vse izseljence, ker koledar naj bi predstavljal pozdrav domovine, kateri naj bi bili vsi sinovi enako dragi.

Dnevi v mesecih: večinoma so še ostali svetniki, vendar so že vnešeni dnevi „zmage“, dan republike, dočim 29. oktober — slovenski največji praznik, ni omenjen. Božič je omenjen, a z malimi črkami.

Prvi članek velja seveda Josipu; moti prevelik osebni kult; kako bo narod na to gledal čez 50 let? Zanimivo, da še nikdar niso bile objavljene fotografije Josipovih rezidenc; Brdo baje postaja z vsemi izboljšavami mali Versailles; ne glede kaj si človek misli o tem razkošju, bi bilo zanimivo videti, kako živi vladar, ki si je tekom zadnjih 200 let privoščil največ razkošja v Evropi.

Inž. Andrej Marinc je predstavljen z važnim govorom, v katerem je med drugim povedal, da „imamo, kar marsikje nimajo — fronto politično osveženih ljudi.“

Zanimive so fotografije vojaške parade v Beogradu; Josip Broz in drugi veljaki stojijo na odru, ki je 100% kopija Moskve; vojaške uniforme perfektne, rakete.

Članek o John Blatniku navaja še vedno, da je „partizanska vojska nudila Hitlerju najmočnejši odpor“; kaže, da še ni odkril, da je šlo predvsem za revolucijo.

Jože Olaj: Gospodarski dosežki v Sloveniji: članek pisan v žargonu komunističnih planov, sami odstotki brez osnovne baze; ako bi povedal, kakšna je cena 1 kg krompirja in slično, bi izseljenci to lažje razumeli.

Zanimiv je članek: medsebojne pomoč na vasi; kmet mora sedaj dati že toliko samoprispevkov, da se človek vpraša, zakaj so pa davki?

Poročilo o razmerah v Nemčiji predstavlja samo napor SRS, kako zajeti emigracijo. Delo duhovnikov, ki je nedvomno bilo uspešno že, ko režim še niti mislil ni na izseljence, ni omenjeno niti z besedico. Kako skušajo zajeti evropsko emigracijo, je zanimiv poudarek na režimskih klubih, katerim dajo najraje ime Ivan Cankar. Ubogi pisatelj bi se v grobu obrnil, ako bi videl slovenski socializem, kot ga aplicirajo v zadnjih 30 letih. Drugi načini so še obiski ansamblov, največ za 29. november, ko se izobesijo zastave, obisk „ustnega“ časopisja, obiski radia, časnikarjev in dopolnilne šole.

Australija, ZDA in Kanada so posebej opisane in razen njihovih organizacij ni omenjeno niti vrstice. Argentina je še posebej zanimiva; opis njim naklonjene emigracije znaša 5 strani, vendar je povedano, da je njihov dopisnik moral govoriti s temi ljudmi po ŠPANSKO. Njim nasprotna emi-

gracija je omenjena s točno trinajst vrsticami in še to z netočnostmi, kot da imajo teološko fakulteto, da nekateri živijo od honorarjev iz ZDA, ki jih pošiljajo tamkajšnji emigrantski krogi. Omenja, da imajo 900 otrok v šolah. Človek postane deprimiran, ko vidiš tako blazno diskriminacijo; emigracija, ki je praktično že asimilirana, ima 5 strani, masovna, zavedna, delovna emigracija v istem mestu pa ni vredna besede?

Kanada je predočena v dveh člankih. Leon Fister naniza zanimivo sliko razvitja kanadske slovenske skupine za kulturne izmenjave v Toronto. O tej kulturni organizaciji je bilo že dosti pisanega, ker namesto kulture nudijo tudi lep kos drugih nepotrebnih primesi.

Ivan Dolenc se je pojavil z novelo žareče nebo v Halifaxu. Zanimivo opisovanje prihoda naših prvih emigrantov, a na žalost s takim potvrjenim okvirom, da vzame vsako literarno veljavo, in hoče pri tem trditi, da je to čista resnica. Politične emigrante slika v nemogoči, naravnost žaljivi luči; naše žene in matere, ki danes živijo v Torontu in okolici tudi v hišah vrednih po 100 in več tisoč dolarjev, se vozijo v Cadillac in Continentals in pri tem podpirajo s tisočaki slovenska društva in cerkve, predstavlja v Halifaxu ob prihodu kot „pobegle zakonske žene in pustolovke.“ Današnje može istih pa predstavlja, da so izšli iz cunjave revščine v Italiji in Avstriji, bili tako srečni nad prisrčnim sprejemom v Halifaxu s strani dobrotelčnih organizacij, da niso jedli ponujenih konzerv in belega kruha iz lakote, ker so bili siti, nego „ker jih je njihova nova domovina tako lepo sprejela.“ Ko bi Dolenc raje opisal vrnitev slovenskih izseljencev leta 1947 iz Kanade! Njemu so viri dosegljivi: Na Reki so jih čakali bančni uradniki, ne da bi jim dali napotnico, nego da so jim zamenjali dolarje po Din 50. Prišlo je do družinskih tragedij s samomori, to bi bila stvarina vredna pisane besede. Kar se pa tiče politične povojne emigracije v Kanado, pa lahko ta ista gleda s silnim ponosom na svoje delo, ker je med drugim ustvarila veliko uspešnih skupnih narodnih organizacij in se na gospodarskem polju tako uveljavila, da je delni razlog, da je tej politični emigraciji sledila ekonomska ravno v njenem uspehu.

Ko smo že ravno pri Dolencu, bi še omenili njegov članek v Rodni grudi septembra 1975, kjer opisuje odkritje spomenika Simonu Gregorčiču. Osebo sem bil prisoten in ena glavnih osebnosti je bil župnik rev. Mirko Mazora, kateremu kot edinemu gostu je bil celo postavljen slavolok. Da je župnik blagoslovil spomenik, da je spesnil za to priliko celo nekaj pesmi in da bi bil imenovan s pravim naslovom kot župnik in njegova slika bila objavljena, o tem ni govora. Niti ni bil omenjen v poročilu imeniten nastop rev. Kopača, ki je postavil na mesto Gregorčiča ne samo kot pesnika, narodnega buditelja, nego tudi kot duhovnika. Po drugi strani Dolenc silno hvali Česna, ki je bil toliko „taktan“, da je propagiral na ta dan za Prosveto; tudi zveni čudno, da Dolenc kot soprog tako hvali svojo soprogo,

češ da je bila deklamacija Dolenčeve taka, „da so poslušalci zajokali“; četudi bi bilo to res, bi se moral on kot zadnji izraziti s tako pohvalo.

Na koncu koledarja je odlomek iz rokopisa knjige „Med dvema svetovoma“, ki bo izšla leta 1976, od Vatro Gril, v katerem so v glavnem nanizani vsi dogodki v ZDA med Slovenci med vojno in prva leta po vojni, borba v SANS, dogodki okoli Louisa Adamiča. Po tem, kar smo brali v Kobali knjigi o Adamiču, ne vem kdo bo mogel prebaviti Grilove „spomine.“

Ob tridesetletnici konca vojne režimska domovina ni izkoristila prilike, da bi pomirila duhove, da bi vsaj malo humano z enakostjo gledala na Kobalovi knjigi o Adamiču, ne vem, kdo bo mogel prebaviti Grilove „spomine.“

M. K.

Rudi Bras

RUDU JURČECU V HVALEŽEN SPOMIN

Odbor za postavitev Spomenika padlim junakom je naprosil dr. Tineta Debeljaka za slovensko besedilo, ki naj bi ga nosil spomenik. Imenovani se je prošnji rad odzval in predlagal sledeče besedilo: „Protikomunističnim borecem...“ itd.

Pripomnil sem, naj bi se beseda „protikomunističnim“ zamenjala. Svoj predlog sem utemeljeval: Naši zanamci čez 50 ali več let, ko ne bodo več tako dobro obvladali slovenščine, bodo ob branju besede „protikomunističnim“, govorili med seboj: „...a, za nekaj so bili proti, zato so morali od doma...“

Naši protikomunistični borci so bili, ne samo protikomunisti, ampak tudi protifašisti, protinacisti, torej proti vsakemu totalitarnemu sistemu z leve in desne. Bili so demokrati, ki jim je krščanska omika zoblikovala domači in svetovni nazor.

Ves odbor in povabljenca: dr. T. Debeljak in Božo Fink so predlog soglasno sprejeli, in dr. Debeljak je za prihodnjo sejo čez teden dni obljubil novo, oz drugo besedo, katere pa ni našel, še teden dni pozneje.

Naslednji teden sem srečal na Diagonal Norte, med Florido in Maipú-jem Ručo Jurčeca, mu povedal težavo in prosil za misel. Dvignil je glavo in pogledal še višje čez očala, nekaj sam zase zamomljal in se ozrl name: „Jaz bi dejal: Borecem za pravo ceno človeka..., a ne povejte, da sem jaz rekel, sicer ne bodo sprejeli.“

Na prihodnji seji sem povedal novo „formulacijo“ besedila, kar je ves odbor sprejel in tudi pisec celotnega slovenskega besedila.

Tri dni pred odkritjem Spomenika se je zvedelo, da je Jurčec „pogruntal“ novo obliko... in zagrmelo je... treskale so ostre strele — tudi

osebnih žalitev in takrat sem se spomnil vaših besed, g. Jurčec: „...pa ne povejte da sem jaz rekel...“

Takrat sem spoznal, da niste iskali cene sebi, ampak jo delili tistim protikomunističnim borcev, ki so prav zaradi „prave cene človeka“ omahnili v prezgoden in nepoznan, neposvečen grob. Krivično ponižani in zasramovani, zatajeni „Borci za pravo ceno človeka“ so po 20-ih letih dobili javno priznanje v zelo dostojnem in zato častnem SPOMENIKU PADLIH JUNAKOV pred cerkvijo v Slovenski hiši v Buenos Airesu.

V ta spomenik ste vključeni tudi Vi, g. Ruda Jurčec!

Bog naj Vam nakloni večni mir!

ROŽMAN – MINDSZENTY – SOLŽENICIN

Pristavski dan 16/11/75. — Iz nagovora preds. NO g. Miloša Stareta.

Obletnica smrti škofa Rožmana je v osebi predsednika NO Miloša Stareta bila še posebej poudarjena z iz srca prihajajočimi besedami ene izmed redkih živih prič, ki so v onih grozljivih časih začetka komunistične revolucije na Slovenskem pa ves vojni čas najožje sodelovali s pokojnim škofom. Miloš Stare je med drugim navajal, kako je zavladata zmedenost v vseh krogih, ko se je pojavila komunistična OF in pripomnil, da je partijsko vodstvo znalo poiskati primerne osebe, ki so se vrinile v škofovo okolico, mnogokrat izrabljajoč njegovo prijateljstvo z njimi. Škof je nekaj časa res dvomil o možnosti komunistične revolucije, ko pa je ugotovil, da je za vso OF samo komunizem in nič narodnega, se je trdno, zavestno in dokončno odločil za pot, ki ga je potem peljala skozi vsa leta trpljenja med vojno pa do križevega pota emigracijskega duhovnika-škofa. Omenil je dalje, da je pred leti že pisal članek Od Mindszentyja do Rožmana, pa posebej poudaril, kako sorodni sta si poti obeh. Prav v tem času pa tudi doživljamo glas vpijočega v puščavi — Solženicina, ki se v brk vsemu komunističnemu aparatu jasno in odločno postavlja na narodno rusko stvar in obenem ponavlja krščansko miselnost bratstva med vsemi narodi. Pa tudi med Rožmanom in Solženicinom je podobna pot: kakor so pred dolgimi leti škofu dr. Rožmanu zaprli Vatikanska vrata, tako danes predstavnik največje sile takoimenovanega demokratičnega sveta zapira vrata pred neizprosno resnično in jasno besedo, ki jo dan za dnem ponavlja Solženicin.

Vsi ti primeri potrjujejo samo to, da je treba vzdržati na narodnih linijah, biti zvest Bogu in narodu, ne odnehati in se vključevati v delovno skupnost. To nalogo mora nase prevzeti tudi mladina, kajti Rožmanova postava in delo sta najlepši primer narodnega programa in našega končnega cilja.

DVE LEPI PETINDVAJSETLETNICI

Srebrni jubilej avstralskih „Misli“

Mesečnik „Misli“, ki izhaja v Avstraliji, je stopil s svojo letošnjo januarsko številko v svoj srebrni jubilej ali petindvajsetletnico. Že v domovini je bila petindvajsetletnica nekega lista lep jubilej, v zdomstvu pa je tak jubilej že izreden dogodek. Koliko listov in revij je v zadnjih 25 letih začelo in tudi prenehalo izhajati. V zdomstvu vzdržati list pri življenju, ne da bi ga kdo iz domovine podpiral, je silno težka stvar in to vedo samo tisti, ki se v potu svojega obraza trudijo, da bi rojakom posredovali lepo slovensko besedo. In med temi je tudi *p. Bazilij Valentin OFM*, urednik Misli. Zato mu najiskrenejše čestitamo in želimo, da pripelje to svojo izvrstno urejevano revijo do zlatega jubileja in še čez.

Srebrni jubilej „Naše luči“

Poleg avstralskih „Misli“ je stopila z letošnjo januarsko številko v svoj srebrni jubilej tudi „Naša luč“ mesečnik za Slovence na tujem, posebno še za one v Zapadni Evropi. „Naša luč“ izdajajo in urejajo slovenski izseljenski duhovniki v Evropi, tiska pa jo tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu.

Kar smo zapisali o avstralskih „Mislih“, velja v polni meri tudi za „Našo luč“. Brez vsake podpore matične domovine, z zastojnim delom urednikov, dopisnikov in poverjenikov prihaja ta izvrstno urejevan in bogato ilustriran mesečnik med slovenske politične in ekonomske emigrante, ohranja njihovo vero in narodno zavednost, seznanja Slovence z dogodki doma in med Slovenci po svetu. Znano je, da je ta revija domačemu komunističnemu režimu trn v peti, ker vztraja na krščanskih in demokratičnih načelih. Požrtvovalnim urednikom in izdajateljem iskreno čestitamo z željo, da nadaljujejo z izdajanjem te lepe in priljubljene revije.

Sm R

Diktatura proletariata ni kraljestvo proletarcev, ampak je kraljestvo politikov, policije, administratorjev, profesorjev, tehnikov — na kratko rečeno — buržujev.

Lanza del Vasto

SVOBODA JE LE ENA

„Če Rusija ne izpolni svoje moralne dolžnosti, če se ne odreče svojemu nacionalnemu egoizmu, če bo nadaljevala z verovanjem v pravo silo in ne v silo prava, če ne bo iskreno iskala svobode in duhovnih resnic, tedaj ne bo nikoli dosegla nikakega uspeha ne doma ne v tujini...“

Te preroške besede je še v prejšnjem stoletju zapisal veliki ruski mislec Vladimir Solovjev, a še v polni meri veljajo za današnji čas. Še posebej za današnjo Rusijo. Morda še nikdar tako kot danes pomenijo globok opomin deželi, ki se ne more otresti že vkoreninjene državne oblastnosti, okostenelosti struktur in absolutistične miselnosti, pa naj gre za carski režim včeraj ali pa za marksistično diktaturo proletariata danes.

Pred nekaj meseci je Sovjetska zveza podpisala helsinški sporazum, ki sicer daje nekaj žarkov upanja za usodo tistih držav, ki danes še ne uživajo demokratičnih svoboščin. Vendar prav zadnje sovjetske poteze ne dajejo nikakega upanja na možno izboljšanje neznosnih razmer.

Temu priča nedavni primer zgodovinarja Andreja Amalrika, ki so ga sovjetske oblasti nenadno zaprle, ker je prebival v Moskvi brez posebnega dovoljenja (znano je, da morajo imeti sovjetski državljani poseben notranji potni list). Amalrik je že pred časom prestal več let sibirske konfinacije zaradi svoje knjige „Ali bo Sovjetska zveza preživela do leta 1984?“

Primer Andreja Amalrika se s primerom fizika Andreja Saharova uvršča v niz težkega preganjanja razumnikov, ki želijo doseči vsaj majhno liberalizacijo znotraj monolitnega sovjetskega sistema. Ruski razumniki-oporečniki se delijo v dve kategoriji: eni so izbrali — svobodno ali prisilno — pct izgnanstva oz. emigracije, kot Aleksander Solženicin ali Andrej Sinjavski, drugi pa znotraj sovjetske stvarnosti pogumno in za ceno lastne svobode in življenja kljubujejo težkemu pritisku kot Saharov ali Amalrik.

Eden izmed oporečnikov, ki je tudi izbral pot svobode, je Viktor Krasin. Ta je v nekem svojem pregledu lepo označil glavne karakteristike sovjetskih disidentov. Mednje spadajo tisti, ki so se drznili pisati ali odpošiljati protestna pisma, ki so sodelovali pri „ilegalnih“ opozicijskih organizacijah (vrste Saharova), ki so izdali svoja dela pri tajnih založbah („Samizdat“) i.dr. Značilno je še — kot zatrjuje Krasin —, da je na približno 200 moskovskih oporečnikov kar 196 izobražencev, le štirje so delavci. Nevarno pa je, pravi Krasin, da bo večina teh oporečnikov morala zapustiti Sovjetsko zvezo in tako zmanjšala notranjo opozicijo.

Pretrsljiva pričevanja

Nekatere izjave fizika Saharova so tako zgovorne, da zaslužijo vso pozornost in tehten premislek. Tako npr. piše Saharov: „Vse do danes je socializem pomenil povsod in neizbežno enopartijski sistem, oblast pohlepne in nesposobne birokracije, razlastitev zasebne lastnine, teror ‘čeke’ (taj-

na policija) in njenih enačic, uničenje proizvodjalnih sil in temu sledečo preosnovo istih ter razvoj za ceno prekomernih žrtev naroda, nasilje nad svobodo vesti in prepričanja.“

In nadaljuje: „Enostrankarski sistem, nasilje nad prepričanjem, vse to nujno vodi v totalitarizem.“ To je zapisal človek, ki živi v Moskvi, znanstvenik, ki ga smatrajo za očeta sovjetske vodikove bombe, torej neposredni pričevalec današnjega sovjetskega sistema! Kaj lahko še pripomnimo k tej strahotni, a pogumni obtožnici današnje sovjetske nesvobode?

Že omenjeni zgodovinar Andrej Amalrik pa je v nekem pismu uredniku zahodnonemške revije „Der Spiegel“ zapisal med drugim te pomenljive besede: „Res je, moja svoboda je sedaj mnogo večja od one mnogih drugih sovjetskih državljanov. Toda to je moja zasluga, kajti hočem biti svoboden. In prav zato se obnašam tako kot se more in mora obnašati vsak svobodoljuben človek: s svojim imenom objavljam in želim uživati vse avtorske pravice. Tudi v ječi — če me bodo zaprli — upam ostati bolj svoboden kot milijoni mojih in vaših sodržavljanov, ki so nekoč 'svobodno' peli hvalnice Stalinu in Hitlerju in verovali v vsemogočnost družbe, ki sta jo ta ustvarila.“ Takih pričevalcev ni danes mnogo, zato jih je treba še posebej občudovati.

Kje je npr. občutljivost raznih zahodnih modnih levičarskih intelektualcev, ki znajo protestirati proti vsem nasilnim ukrepom v Španiji ali kje drugje (upravičeno!), ne mignejo pa z mezincom v obrambo zatiranja svobode v komunističnem svetu?

K. G.

ISKRENO ČESTITAMO!

Milivoj Emil Lajovic je bil dne 14. decembra 1975 izvoljen za senatorja v Avstraliji. To je edinstven uspeh slovenskega političnega emigranta. Izredna redkost je, da bi se mogel v avstralskem političnem življenju uveljaviti nekdo, ki ni angleškega porekla. Slovence Lajovic pa se je s svojo sposobnostjo in delavnostjo.

Lajovic je bil rojen leta 1921. Med vojno so ga Italijani poslali v Gonars. Po vojni se je naselil v Avstraliji, kjer se je leta 1951 začel udeleževati politično v liberalni stranki, ki je pri lanskih volitvah krepko zmagala.

Lajovic je ponesel slovensko ime v avstralsko javnost. Iz srca mu čestitamo k velikemu uspehu, ki je tudi uspeh slovenske demokratične emigracije.

JUGOSLOVANSKA VOJSKA NA KLJUČNIH POLOŽAJIH

Dejstvo je, da imajo danes jugoslovanski generali zasedene vse ključne položaje tako v partiji kakor v državni upravi. Razpolagajo z vojsko in milico in tudi vodstvo tako imenovane „ljudske obrambe“ je v njihovih rokah.

Tito sam je v enem izmed govorov decembra 1971 pripisal veliko vlogo oboroženim silam, ko je dejal: „Prvi cilj naše vojske je, braniti državo pred zunanjim sovražnikom. Poleg tega pa mora *braniti pridobitve revolucije proti notranjim sovražnikom.*“

Titov režim vzdržuje razmeroma zelo številno vojsko. Stalno je pod orožjem v redni vojski 200.000 mož, v mornarici in letalstvu 20.000 in obmejne straže štejejo 19.000 mož. Glede oborožitve je značilno, to, da sta skoraj dve tretjini orožja in vojaškega materiala sovjetskega izvora. Vojska razpolaga s 1.500 tanki, letalstvo pa more računati z 275 letali. Močni so arzenali zemskih in zračnih raket različnih tipov.

Ker ni verjetnosti, da bi imela ta vojska v doglednem času opravka z zunanjim sovražnikom, stopa vedno bolj v ospredje zanimanje za njeno vlogo v odločilnem trenutku, ko bo odšel Tito. Pri presojanju te vloge pa sta pomembni dve okolnosti: prvič, koliko je v vrhovih oboroženih sil zasidrana komunistična ideologija in kako so v vrhovnem vodstvenem štabu teh sil zastopane posamezne narodnosti.

Glede komunistične ideologije je znano, da število partijskih članov v oboroženih silah od leta 1964 pada. Ker ima Zveza komunistov danes - milijon 200.000 članov, od katerih jih je med oboroženimi silami le 68.000 nosi uniformo komaj 5% tistih, ki imajo partijsko legitimacijo. Teh 5% pa je v partijskem vodstvu zastopanih kar po 21 višjih oficirjih. Torej mnogo več, kakor bi odgovarjalo številu članov partije.

Od generalov, ki so v vodstvu partije, je 7 Srbov, 6 Hrvatov, tem pa sledijo posamezni zastopniki drugih narodov. Poleg izredno važnih položajev, kot so obrambno ministrstvo, poveljstvo letalstva, generalni štab, vpliv na milico in policijo so v srbskih rokah tudi poveljstva Beograda, Zagreba in Sarajeva.

Že ti podatki dajejo veliko možnosti za sklepanje in ugibanje, kakšna bo vloga generalov, ko pride odločilni dan.

(Katoliški glas, 18. sept. 1975)

V letošnjem letu se hočemo domobranci in sploh vsi protikomunistični borci še posebej s hvaležnostjo spominjati generala Leona Rupnika ob tridesetletnici njegove smrti. Ne bomo se ga spominjali s solzami, ampak s ponosom: brez strahu in obotavljanja je položil svoje življenje na oltar domovine.

DR. MERŠOL IN VRAČANJE BEGUNCEV

BBC je pred kratkim na enem svojih programov podala zgodbo o prisilnem vračanju Rusov, Kozakov ter tudi Slovencev pred 30 leti, maja in junija 1945. Bil je to 90 minut dolg „documentary“. Verjetno ga bodo kmalu kazali tudi v ZDA po večjih mestih ter v Kanadi in Argentini. Zato pazite na to. Mimogrede naj bo omenjeno, da je lani poleti umrl Julius Epstein, ki je o tem dogodku napisal knjigo OPERATION KEELHAUL, omenil, da je dr. Valentin Meršol bil tisto orodje v božjih rokah, ki je končalo vračanje protikomunistov; istočasno je bila tudi vpeljana THE NEW ARMY POLICY, ki je nadomestila THE OLD ARMY POLICY (forced repatriation of nonCommunists and anti-Communists). Po dr. Epsteinu je tako ustavil vračanje VSEH, ne samo Jugoslovanov, torej je po mnenju Julius Epsteina dr. Valentin Meršol s tem rešil življenje nekako 7—8 milijonom protikomunistov mnogih narodnosti (TUDI ameriškim državljanom slovanske krvi), medtem, ko jih je med 7—12 milijonov bilo prisilno vrnjenih od Anglo-Amerikancev. To so zgodovinska dejstva, katera naj bi vsaj potomci onih, ki so bili rešeni, poznali.

Dokumenti so sedaj na razpolago ter odprti javnosti v BRITISH WAR MUSEUM v Londonu ter bi se tamkajšnji Slovenci ter tozadevne organizacije lahko pozanimale, da dobijo natančne kopije o pismih in vse, kar se je dogajalo za kulisami. To je DOLŽNOST nas, ki smo v svobodi; vsak naj naredi nekaj, pa bo.

SAM — USA

FORCED REPATRIATION ON TV

BBC of Great Britain, recently showed on TV a 90-minut documentary of the forced repatriation of Russian, Cossacks, Yugoslav, and Slovenians of nonor an-tiComunist conviction, by using *force*. This was reported in German Press, as the English-Speaking community still does not believe that the Anglo-American world has been capable of such a deed; this happened in May and June 1945, and included a number of American citizens. Forced repatriation, according to now deceased (he passed away last summer) Dr. Julius Epstein, of Hoover Institut, Stanford, California, has been stopped during its progress (i. e. after some 7 to 12 estimated millions *had* been forcefully repatriated, of some 15 or more nations and nationalities), after the OLD ARMY POLICY was changed to the NEW ARMY POLICY, instrumental in which was Dr. Valentin Mersol, the wellknown Slovenian phsician, who on June 4, 1945, confirmed this with a to-him-personally paid visit by Field Marshall Harold Alexander, commander of the Mediterranean Theater of the war. In Dr. Epstein's words, and in front of witnesses, "Yes, Dr. Mersol, by being instrumental in effecting this change in the Anglo-American policy towards non- and anti-Communists, not only helped save the remaining lives of the Slovenians and the Yugoslavs, but an estimated overall total of 7—8 million persons who otherwise would be also forcefully repatriated". Dr. Julius Epstein documented this

in his recently published book OPERATION KEELHAUL, the name of this "military operation". The records are now open for public inspection at the British War Museum in London, England, and the responsible D. P. (formerly) organizations and descendants or survivals of this tragedy should investigate it, and know it in all the details. The British were known to keep records of everything, to be open for the public after 30 years.

SAM — USA

SOLZENICIN: TRETJA SVETOVNA VOJNA

Aleksander Solženicin je v pariškem „Le Monde“ objavil članek o tretji svetovni vojni, katere se Zapad silno boji in jo hoče odvrniti za vsako ceno. Toda po mnenju Solženicina je tretja svetovna vojna že končana in za Zapad tudi izgubljena. Med drugim pravi Solženicin tole:

„Mi se nismo zavedali, da je tretja svetovna vojna začela na drugačen način kot prejšnje. Ni začela z objavo vojne, niti ne z napadom trume letal, ampak je začela nevidno, skrito, prodirajoč po vsem svetu. Ta vojna si je naredila razne imena: „demokratska“ obnova, mrzla vojna, mirna koeksistenca, normalizacija, odjuga — ki so vsa v službi napadalca. Vse to je Zapad sprejel v namenu, da prepreči tretjo svetovno vojno, toda prav to je tihemu napadalcu pomagalo, da se je polastil številnih dežel, da jih je opustošil in popolnoma spremenil obraz sveta.

Ko pregledujemo dogočke zadnjih tridesetih let, ne vidimo drugega kot dolgo, vijugasto pot k slabosti in propadu. Močne zapadne države, ki so iz obeh svetovnih vojn izšle kot zmagovalke, so izgubile v teku tridesetih let miru svoje resnične zaveznike, so izgubile zaupanje, ki so ga uživale v svetu in svojemu zagrizenemu sovražniku izročile ogromne pokrajine in številne dežele: Kitajsko (ki je bila najbolj zvesti zaveznik v drugi svetovni vojni), Severno Korejo, Kubo, Severni Vietnam, Kambodžo, Laos; Tailandija, Južna Koreja in Izrael so v nevarnosti, Portugalska je v težavah; Finska in Avstrija sta se sprijaznili s svojo usodo, ker se ne moreta braniti in vesta, da jima nihče ne bo prišel na pomoč. Predaleč bi nas vedlo, da bi tukaj navajali vse male države Afrike in bližnjega Vzhoda, ki so postale sateliti komunizma, niti da bi navajali tudi druge države, tudi nekatere evropske, ki se ponižno približujejo komunističnemu kolosu, da bi si nekako ohranile življenje. In Združeni narodi, ki predstavljajo najslabšo vrsto demokracije na svetu, igračko v rokah neodgovornih sil, so postali pozorišče, kjer se Zapad zasmehuje in napada, kar vse je dokaz, kako silno je padla moč Zapada. — Da, tretja svetovna je že končala in Zapad jo je izgubil.“

N. R.

GOSPODARSKO-SOCIALNI PROBLEMI KOROŠKIH SLOVENCEV

Dom prosvete v Tinjah na Koroškem je poleg Mohorjeve družbe v Celovcu največje slovensko prosvetno-delovno središče na Koroškem. Kdor je imel npr. priložnost videti delovni koledar tega doma za sezono 1974/75, se ne more načuditi, kakšen bogat prireditveni program ima. Vsak mesec je od 10 do 15 prireditev (tečajev, predavanj, koncertov, duhovnih vaj itd.)

Nedavno je Dom v Tinjah izdal tudi zelo aktualno knjigo „Gospodarsko-socialni problemi koroških Slovencev“. Knjiga vsebuje predavanja in razprave, ki so jih imeli slovenski strokovnjaki — koroški rojaki pozimi 1973/74 v Domu prosvete v Tinjah. Ta predavanja obravnavajo pereče koroške probleme. Med najvažnejše razprave spada gotovo razprava „Gospodarske organizacije koroških Slovencev“ (napisal inž. Blaž Singer). Sledijo „Zamudili smo leta“ (dr. Joško Tischler), „Gospodarska zakoreninjenost — eden osnovnih pogojev za obstoj slovenske narodne skupnosti na Koroškem (Dr. Pavel Apovnik), „Kmet ve, kje našo narodno skupnost čevelj najbolj žuli“ (L. Lesjak), itd. — Izredno zanimiva in važna knjiga, ki pove, da narodnostno vprašanje ni le kulturno, ampak tudi pravi spopad z vsakdanjimi problemi: političnimi, socialnimi in tudi gospodarskimi. Gospodarsko močna narodna manjšina (ali emigrantska skupnost — naša pripomba) bo lažje reševala svoja narodnostna vprašanja kot jih morejo reševati berači ali od tujih gospodarjev povsem odvisni delavci. — Dom v Tinjah zasluži za to knjigo veliko priznanje.

Sm R

SVET NAM — MI SVETU

Lanski — to je že osmi — letnik petošolcev Srednješolskega tečaja ravnatelja Marka Bajuka v Buenos Airesu je sledil lepi navadi ter je ob zaključku šole izdal Almanah z naslovom „Svet nam — mi svetu.“ Almanah je uredil ravnatelj Srednješolskega tečaja g. Pavle Rant.

Kakor je človek vesel vsake slovenske pisane besede, tako mora biti pa dvakrat vesel vsake slovenske pisane besede, ki so jo napisali mladi, rojeni izven domovine. Brez rednih slovenskih osnovnih in srednjih šol je zrasla generacija, ki slovensko misli in zna svoje misli tudi povedati po slovensko. Zahvala za to gre narodno zavednim staršem in legiji učiteljic, učiteljev, profesorice, profesorjev in katehetov v slovenskih osnovnošolskih in srednješolskih tečajih, ki so nam mladino vzgojili v slovenskem duhu.

Letošnji almanah je prevod sestavkov, ki so jih pripravili dijaki po lastni izbiri. Zato pokažejo ti sestavki, za katera vprašanja se mladina zanima. Vidimo, da jih zanimajo najrazličnejša vprašanja: slovenska, argentinska, svetovna, politična, kulturna, gospodarska, tehnična in dr. Potrebno je ugotoviti, da veje iz vseh sestavkov zdrav duh, optimizem, globoka vera, slovenska naročna zavest in — kar nas protikomunistične borbe še posebej veseli — zdravo demokratično in protikomunistično gledanje na vse družbene probleme. Ob taki mladini nas ni strah prihodnosti.

R. Smersu

KOMUNISTIČNI TISK

Komunistični uspehi v svetu so posledica raznih dejavnikov. Eden izmed teh dejavnikov je izredno močan komunistični tisk, enotno organiziran in sistematično voden iz enega centra. Naj navedemo nekaj števil.

Sovjetska zveza sama pošilja izven svojih meja izredno množino tiska. Izdaja 53 revij, 11 zbornikov in 193 poročil za časopisne agencije — vse to v 17 do 20 milijonih izvodih in 56 jezikih. Poleg teh periodičnih publikacij izide v Sovjetski Rusiji še na milijone knjig v tujih jezikih, namcajenih nekomunističnim državam. Tudi ostale komunistične države izdajajo vrsto periodičnega tiska in knjig v raznih jezikih, kar je predvsem namenjeno nekomunističnim državam.

Kjer državni zakoni prepovedujejo uvoz komunističnih knjig, tja pošiljajo komunistične države svoj tisk po diplomatski pošti, ki je nedotakljiva.

V zadnjih letih je vedno več komunističnega tiska na svetu. Tako je npr. leta 1975 začela izdajati Vzhodna Nemčija v veliki nakladi in v številnih jezikih revijo z naslovom „Azija, Afrika, Latinska Amerika“, ki je posvečena lokalnim problemom držav na teh celinah, in seveda z vso silo podpira „boje za narodno osvoboditev.“ Češkoslovaški komunisti izdajajo revijo „Solidarnost“, ki je namenjena narodom v Afriki in Aziji.

Jugoslavija in Romunija izdajata revije za svoje emigrante. Slovenskim emigrantom je namenjena „Rodna gruda“, srbskim in hrvaškim „Oslobođenje“, romunskim „Tribuna Romaneasca“. Padeč Allendeja v Čilu je sprožil plaz novih revij ki naj zakrije ta največji komunistični poraz v zadnjih letih in pridobi svetovno javnost za boj proti sedanjim oblastnikom v Čilu.

Ena izmed najbolj razširjenih marksističnih revij, ki se razpečava v 142 državah in izhaja v 25 jezikih, je revija, ki ima v španščini naslov „Revista Internacional“; izhaja že 18 let in ima nad 500.000 izvodov mesečne naklade. Skuša prodirati zlasti med izobražence. Za latinsko Ameriko se tisko ta revija v Venezueli.

Komunistična Kitajska izdaja šest revij v tujih jezikih, med temi je ilustrirana revija, ki ima v španski izdaji naslov „China ilustrada“ in izhaja v 16 jezikih. Dela Mao Tse Tungja so izšla v 17 jezikih. Tudi Severna Koreja izdaja več propagandnih revij v tujih jezikih. Pravtako Severni Vietnam izdaja dvojce revij v angleščini.

Kuba noče zaostajati glede komunističnega tiska za inozemstvo. Ker ima v Latinski Ameriki le malo diplomatskih zastopstev, se Kuba poslužuje ostalih komunističnih poslaništev ter komunistom naklonjenih knjigarn (Casa de las Américas). Glavno kubansko komunistično glasilo „Gramma“ se enkrat na teden tiska tudi v francoščini in angleščini v 27.000 izvodih in se deli v glavnem v Severni in Latinski Ameriki ter v Evropi.

Poleg tega izdaja še več revij v španščini, ki so namenjene zlasti Latinski Ameriki.

Poplava komunističnega tiska je vedno prvi korak pri zavzetju neke dežele. Temu koraku, ki naj ljudem „zmehča možgane“, sledijo revolucionarni koraki: stavke, atentati, gverila, zasedba tovarn, revolucija in prevzem oblasti. Če pogledamo, katera dežela je najbolj preplavljena s komunističnim tiskom, potem vidimo, da je to trenutno Indija. Sovjetska zveza pošilja v Indijo nad milijon in pol knjig letno v 15 jezikih, ki so razširjeni v Indiji. Sovjetsko poslaništvo v Delhi izdaja okoli 50 raznih publikacij v raznih jezikih. Glavna sovjetska revija „Sovjetska zemlja“ izhaja v 550.000 izvodih v 13 jezikih.

Ni dežele na svetu, kamor ne bi prodiral komunistični tisk. To velja tudi za najbolj revne afriške in azijske dežele. Povsod so komunisti na delu in širijo svoj tisk v narodnih jezikih od človeka do človeka.

Kaj pa demokratični in svobodoljubni del človeštva? Je brezbrizen, brez požrtvovalnosti, razdeljen, v medsebojnih sporih. Prav pravi Solženicin, da je naravnost nerazumljiva slepota Zapada in da si sam veže vrv okoli svojega vratu, ker noče odločno braniti svobode — svoje in vsega človeštva.

Franc Janežič

LEP PRIMER POVEZANOSTI SLOVENSKEGA SVETA

MORAVČANI V ZDOMSTVU IN DOMA

Zbral Jože Javoršek, Ramos Mejía

Tudi Moravčanom vojna leta niso prizanesla, čeprav jih je junaško branil pokojni dekan Jernej Hafner. Tako Nemci še bolj pa partizani so divjali kakor drugod in ni čudno, da je leta 1945 odšlo precej družin v tujino. V spominjanju te tridesetletnice so se zbrali lani 6. julija v Buenos Airesu, v Slomškovem domu v Ramos Mejía, to pa zato, ker je tisti dan opravil prvo sveto mašo moravški rojak *Miro Slibar*. To je bila prva nova sveta maša pri domačem oltarju v Moravčah po dolgih 42 letih, odkar je bil novomašnik sedanji prelat msgr. Franc Novak, zdaj župnik v Ituzaingó, provinca Buenos Aires.

V teh tridesetih letih pa je iz moravške fare izšlo šest novomašnikov v zdomstvu in sicer Štefan Novak, posvečen še v Italiji, potem pa Franc Burja, prof. Danijel Vrečar, Franc Bergant, Tine Vrečar in Franc Urbanija.

6. julija pa smo se zbrali iz treh razlogov: da v duhu spremljamo novo sv. mašo v rodnem kraju, da se spomnimo odhoda od doma in v molitvah vseh žrtev revolucije, še posebej pa po vojni vrnjenih in pobitih domobrancev. Sv. mašo je opravil prelat Novak, prepeval pa je ramoški pevski zbor pod vodstvom Gabrijela Čamernika. Lepo so odmevali na trak posneti moravški zvonovi.

Po evangeliju je prelat Novak razvijal naslednje globoke misli:

Namen našega sestanka je dvojen: spomin na tridesetletnico našega

Del udeležencev na snidenju Moruvcánov: (od leve proti desni) župnik Stefan Novak, Jože Javoršek (organizator proslave pozdravlja udeležence), prelat France Novak, duhovnika Franc Barle in prof. Danijel Vrečar.

odhoda iz domovine in slovesno praznovanje tridesetletnice naših mučencev, ki so prelili svojo kri za vero in za naš narod. Glejmo na vse te dogodke ne iz zemske ravní ampak iz nadnaravnih božjih namenov. Bog nas je na vse to pripravljaval vso dobo od leta trideset, ko je zasedel škofovski prestol v Ljubljani škof Rožman. Vsa dolga in globoka priprava na kongres sv. Evharistije leta 1935... Rožmanovi križi po naših hribih... pobožnosti prvih petkov in prvih sobot... obisk Marije pomagaj z Brezij na stadionu v Ljubljani... obhajila naših otrok, naše mladine, naših mož in žena na stadionu... vse to je bilo tako veliko, tako lepo, da se sami nismo mogli načuditi... Bog nas je pripravljaval na krvavo mučeništvo naših fantov in mož, nas je pripravljaval na neizmerno trdo pot v tujino. Po skrivnostnih božjih načrtih je Ljubljana leta 1939 izpovedala svojo vero in vdanost Kristusu Kralju, Kralju veseljstva in Kralju naših src, kar so mučenci 6 let kasneje s krvjo potrdili.

Ko so nastopili oni prežalostni dnevi mučeništva... kako smo obupavali in upali, kako smo verovali in tudi omahovali v veri, kako smo jokali in molili. Nismo mogli razumeti božjih potov in načrtov, vse je bilo ena sama skrivnost, ena sama tema. Danes se nam je vse to razjasnilo. In če iščemo razlage za vse to v mučeništvu apostolov, ki so eden za drugim poglagali glave pod kruti meč in umirali za Kristusa in za prvo CERKEV, ki je začela delovati. In če občudujemo smrt prvega mučenca sv. Štefana — kako je pokleknil na tla, ko so padale skale nanj, kako molil za krvoloke, upajmo, da so prenekateri naši slovenski mučenci tudi tako umirali — potem nujno sklenemo to poglavje mučeništva: ZAHVALIMO SE BOGU, DA NAS JE NAREDIL VREDNE TOLIKE ČASTI: toliko mučencev pri

tako majhnem narodu. Iz zahvale Bogu za ta dar naj ostane v naših dušah SVETI PONOS. IMAMO SVETNIKE, več kot svetnike, imamo MUČENCE!

Če tako gledamo na vse te dogodke, mora izginiti iz naših src vsaka maščevalnost, vsaka obsodba, ker je Oče vso sodbo izročil v roke svojega božjega SINA. Ali smo se do tega že dokopali. Razumimo pota božjega dopuščenja in pota božjih načrtov. Če je v nas prava in globoka vera v Kristusa, če je v nas vsaj žarek Kristusove ljubezni, ki odpušča.

Pri vsem tem pa pogledjmo na življenje našega škofa Gregorija, ki nas je v vsem tem spremljal, katerega so mnogi obsojali, katerega so celo v Rimu gledali kot pastirja, ki je zapustil svojo čredo... o to so bile mučeniške ure za škofa, ki so se začele dne 5. maja leta 1945 in končale 16. novembra 1959 na dan smrti, ko je z molitvijo na ustnicah za svoje sovražnike, izročil svojo dušo v božje roke.

Prav tako moramo spremeniti naše misli, naše sodbe o tistih, ki so ostali doma, ki tam nosijo težki križ, ki ga mi ne poznamo. Pogledjmo v našo vest: kaj ti misliš, govoriš o naših škofih doma — Pogačniku, Leniču, o drugih duhovnikih in laikih... koliko krutih sodb, morda krivičnih, je bilo izrečenih, napisanih... Prenehajmo s tem. Čas je, da se zdramimo iz naših maščevalnosti, KONČAJMO: Zahvaljen Bog za ves tvoj blagoslov na tuji zemlji. Zahvaljen Bog za toliko mučencev, ki so naš pogon, naši zagovorniki pred OČETOM. Zahvaljca, da si nam dal škofa Gregorija z vsem njegovim mučeniškim trpljenjem, njegovim svetniškim zgledom. Dobri Jezus, ohrani nas zveste Bogu in narodu slovenskem.

Prijetni prostori Slomškovega doma so nas sprejeli k družabnemu snidenju, kjer smo poslušali vzpodbudne besede, tako govornjene kakor pisane. Vsaj nekatere bomo navedli.

Pismo prelata Novaka novomašniku:

Prejel sem Vaše pismo. Veseli me, da ste me razumeli, zakaj ne pridem; da bi rad bil med vami, da bi rad videl cerkev sv. Martina še enkrat, o tem ni nobenega dvoma. Skrivnostna pota božje Previdnosti so zaradi zlobe ljudi vse tako uredila, da delam za duše na drugem kontinentu, daleč od prve domovine, da jim govorim iste resnice božje v njihovem jeziku, ki ga Slovenec doma ne razume. Cerkev je misijonarka, ki gre po vsem svetu in uči, krščuje, pripravlja brazde, kamor vstopa sveta vera, ki nas veže z Bogom v eno družino, v božje ljudstvo, ki hodi skozi puščavo življenja, do svoje prave in edine domovine.

Gospod novomašnik! V vašem vabilu na novo mašo je poudarek ZAHVALE za poklic. Velik je ta dar, ko nas JEZUS kliče v svojo najintimnejšo bližino, da mu izročimo svoj glas, svoje roke, svoje stopinje, celo našo človeško osebnost, da smo zares drugi KRISTUS, ki rešuje, dviga, zveličuje v moči zakramenta svetega mašniškega posvečenja. Nikdar se mu ne bomo mogli dovolj zahvaliti; naša zahvala naj bo, da zvesto spolnimo za kar nas Bog kliče po našem škofu. To je moja čestitka, to je moje veselje, da bo eden po čoljih 42. letih stopil k oltarju sv. Martina in zapel Bogu: Slava na višavi. Verujem v troedinega Boga Stvarnika, Rešitelja in Posvečevalca naših duš, duhovniških in vseh duš, ki so nam izročene, da jih vrnemo NJEMU posvečene, okrašene z milostjo.

Vi ste postali duhovnik v novi CERKVI, kakor je izšla prerojena iz Vatikanskega cerkvenega zbora. Nauk ostaia isti, zapovedi božje se niso spremenile, ampak apostolat v Cerkvi se skuša približati modernemu človeku, da ga osvoji za Kristusa. To je velik dar sv. Duha po zadnjem cerkvenem zboru, ki ga moramo študirati, razumeti in po navodilu istega DUHA božjega, delati, da se reši vsaka duša, če je le dobre volje. Mi ji

moramo vse nuditi, nuditi v posodah modernega življenja, po novih načinih... cilj je vedno isti, da bi vsi spoznali Kristusa in se po njem zveličali. Trdno sem prepričan, da ste pripravljene, poučeni in da Vam dobre volje ne manjka, da bi Vaše delo obrodilo stoteren sad. Velike čase živimo ki jih je napovedal VIDEK škof Jeglič v Celju leta 1937; razumimo jih in bočimo zmogni delavci v vinogradu našega Gospodarja in Rešenika Kristusa.

Gospod novomašnik! Ko boste z Vašimi gosti na novomašnem slavlju, sporočite jim, da se bomo Moravčani isti dan zbrali pri naši slovenski maši ob pol štirih popoldne, pri vas bo ura pol devetih zvečer; na vas bomo mislili, za vas molili in za Moravčane; naša vera v istega Boga, naš jezik nas bo vezal v eno družino kristjanov in Slovencev. Pošljite nam vaš novomašni blagoslov, da ostanemo verni in zvesti Cerkvi in Kristusu in zvesti našemu ljubemu narodu slovenskemu.

Prav lepo pozdravljam Vas, vaše drage domače, vse duhovnike, ki vas bodo spremljali na novi maši in vse Moravčane. BOG Z VAMI!

Pismo novomašnika prelatu Novaku:

Spoštovani!

Prejel sem Vaše pismo. Z razumevanjem sem sprejel Vaše opravičilo, da ne morete priti v domovino. Vseeno se Vam in vsem Slovincem priporočam v molitev. Želim, da ta čogodek prinese celi fari novega notranjega navdušenja in poglobitev vere. Vam pa, ki ste zunaj, naj bo dokaz, da Bog še danes gleda na moravško dolino z odprto roko blagoslova. Bodimo mu za to zastojno milost poklica iz srca hvaležni!

Upam, da bo mogoče poslati kasneje kakšen spomin. Ob koncu sprejmite prisrčen pozdrav iz domačih krajev. Pozdravite tudi vse Moravčane!

Miro Šlibar

Pismo Jožeta Cerarja, nekdanjega poveljnika domobranske postojanke v št. Vidu pri Lukovici, ki je po vrnitvi iz Vetrinja ušel iz taborišča v Teharjih:

Dragi rojaki!

Vse Vas skupaj zbrane lepo pozdravljam!

Lepa je Vaša zamisel, da ste se skupaj zbrali in se skupno spominjate svojih pomorjenih bratov, katere so podivjani komunisti strastno pomorili kot najlepši cvet slovenskega naroda. Več ali manj ste Vi sami občutili komunistično zlo, hudobijo, katere je zmožen le do kraja pokvarjen razbojnik.

Za 30-letnico ste skupaj zbrani, v duhu, v mislih sem med Vami. Rad bi bil osebno navzoč, pa je predalet.

V Jugoslaviji vseskozi mnogo pišejo in na debelo lažejo, kaj vse so počeli domobranci; s tem hočejo svoje zločine opravičiti; a nikoli ne bodo mogli prikriti svojih zločinov, ako še tako skrbno prikrivajo! To leto so redni članki v njihovih časopisih in revijah: napadanje domobrancev in duhovnikov; govore o zločinih, katere so bili le komunisti zmogni delati!

Komunisti ne priznajo nobenih svojih zločinov, obenem pa hočejo, da mi v tujini o komunističnih zločinih molčimo; bojijo se resnice, kajti potem so njihove debele knjige izgubile vso vrednost, če pride prava resnica na dan, napisana onim, katere so v šoli učili in jim lagali! Jugoslavija nas zalaga s svojo propagando, katera je tudi že dosegla Argentino, vabijo na obiske Jugoslavije, v ta namen dajejo po znižani cene letala, kar ima dvojno korist: 1) vsakdo prinese tujo valuto, da jo tam zapravi; 2) oni imajo politično korist, kajti tisti, ki so bili v Jugoslaviji na obisku, so se vrnili molčeči, nekateri pa še celo hvalijo, da se pozabi, kar je bilo; to pa je komunistom ravno po volji! So pa tudi nekateri obiski v Jugoslaviji koristni.

Moravče s cerkvijo sv. Martina

Dne 6. julija bom v mislih pri vas, mislil bom tudi na vse one, kateri so bili pod Luciferjevimi hlapeci nečloveško pomorjeni!

Želim, da ste še v bodoče zvesti Bogu! Ostanite trdni še naprej, kot sedaj! Vsa čast Vam, kateri ste ohranili še tiste idcje, zaradi katerih ste postali begunci 1945!

Vse navzoče in tudi one, kateri bi radi prišli in so zadržani, prav najlepše pozdravljam!

Bog vas živi!

Vaš rojak

Jože Cerar

Iz Čil se je oglasil nekdanji moravški kaplan Franc Kupljenik, ki je med drugim zapisal: „Vaše snidenje 6. julija je viden dokaz jasnega čuta skupnosti moravških faranov. Ta čut skupnosti in naša vera sta dva zelo močna stebra vsega našega življenja kot Slovenci in katoličani. Velikokrat mislim na Moravčane, na moravške podružnice, na prosvetno delo, na obiske, ki sva jih opravljala s pokojnim Francetom Malovrhom. A med komunistično revolucijo sem prepeval domobranske pesmi po Dolenjskem, nekaj časa skupaj z Mihom Benedičičem, potem z drugimi borci... Spomnite se tudi ob tej priliki pokojnega dekana Jerneja Hafnerja. On je bil zelo ponosen na Moravčane in je bil med tistimi, ki je mogel reči: „Dva turna, dva kaplana, to je znak dekana!“

Iz Rima pa se je oglasil duhovnik *Franc Bergant*, ki je tedaj študiral na Bibličnem inštitutu (sedaj je slovenski dušni pastir v San Martinu), in zapisal o smislu in pomenu naše emigracije tele pomembne besede:

Naš odhod iz domovine je pomenil in mora še danes kot takrat pomeniti: odklon idejne, kulturne in verske sužnosti, ki je zajela našo domovino. Ako se je v nas ohranila živa ta zavest, da smo pričevalci resnice in svobode, potem nam ne sme biti žal prehojene poti v treh tridesetih letih. Domovina ni samo zemlja, kjer se nekdo rodi, je skupek vrednot: zgodovinskih, kulturnih, verskih, ki oblikujejo slovensko dušo. Našim rojakom doma, ki so sicer ostali na rodni zemlji, se vsiljuje nova duša, ki ne izraža iz zgodovinske, kulturne in verske tradicije našega naroda, in zaradi tega — kljub temu, da so v domovini — dejansko ne morejo živeti v polnosti svojih narodnostnih vrednot. Nam na tujem pa je dana polna svoboda in možnost, da živimo te domovinske vrednote, ki so nam lastne. Naš položaj je pravo poslanstvo, ki ga v imenu slovenskega naroda vršimo s tem, da smo pričevalci resnice in svobode.

Žal nam zaradi pomanjkanja prostora ni mogoče ponoviti vseh zanimivih besed, ki so bile izrečene ob tem lepem moravškem slavju. Moravčani bi storili koristno delo, ko bi vsa svoja medvojna doživetja skrbno zbrali, popisali in dali v javnost.

JANEZ ČUČEK, KLJUKEC LETA 1975

Janez Čuček je časnikar sedanjega režima v domovini. Potoval je po svetu in bil tudi v Južni Ameriki. Tako je lahko objavil svoj Južnoameriški dnevnik (poglavja IX. in X. dne 30. nov. in 7. dec. v Ljubljanskem dnevniku).

Oba članka ponatiskujemo dobesedno. Iz treh razlogov: najprej v zabavo vsem, ki niso tukaj na potovanju; potem Triglavanom v vednost, ker ne vemo, koliko izvodov bo zašlo semkaj, in hkrati v priznanje dela. Končno pa Janezu Čučku v spodbudo, da se bo drugič potrudil napisati bolje, in obenem, da bo stopil v vrsto tistih časnikarjev, ki jih emigracija vsaj kdaj ponatiskuje. Naj pa pove Jaku štularju, ki se je Mitji Gorjupu pritoževal, da ga emigracija sploh ne omenja, da bo prišel na vrsto.

POMOČ ZA POMOČ

Prizadevnim odbornikom slovenskih izseljenskih društev pomeni vsaka dobra beseda veliko spodbudo

„Zakaj pa učite vaše otroke s tem učbenikom?“ je z resnično prepredenim glasom vprašal vodja delegacije Izseljenske matice Jugoslavije in pokazal na knjigo, ki je imela na platnicah sliko kralja Aleksandra.

„Zato,“ je rekel predsednik „Triglava“ s trpkim nasmehom, „ker pač nimamo nobene druge.“¹

To ni priložnostna anekdota, ki bi popestrila novinarsko poročilo, ampak preprosto dejstvo, ki bolj kot karkoli drugega priča o neverjetni zadregi, v kateri so slovenski izseljenci v Argentini, ko si prizadevajo ohraniti slovenski jezik in kulturo tisoče kilometrov od domovine.

Za tiste, ki bi morebiti mislili, da je to samo nepotrebno pretiravanje, še en dokaz: izseljenci so nedavno tega priredili predavanje o Jugoslaviji, ki ga je spremljalo tudi predvajanje filma „Jugoslavija danes.“

Dobro, in kaj je pri tem narobe?

Samo majhna podrobnost: ta film je bil posnet leta 1957!

Ampak če bi kdorkoli sodil, da je zaradi takih težav dejavnost slovenskih izseljenskih društev v Argentini na tleh, bi se hudo motil, kajti resnica je ravno nasprotna. Malokje boste po svetu našli tako zagrizene in ambiciozne društvene delavce, kot so to člani upravnih odborov slovenskih izseljenskih društev v Argentini, še posebej v Buenos Airesu.²

Najboljši dokaz je prav letos februarja začeta gradnja društvenega doma triglavanov, ki bi bil tudi sredi Ljubljane nekaj izrednega.

V njem bodo uredili več dvoran za sestanke in prireditve, štiristezno kegljišče, balinišče, kavarno, restavracijo (opremljeno v stilu vseh šestih³ jugoslovanskih republik!), telovadnico in pokrit plavalni bazen.

Dom gradijo v dveh etapah. V prvi bodo spravili pod streho 2100 kvadratnih metrov pokrite površine, ki ji bodo dodali kasneje še nekaj drugih prostorov in tudi igrišče za tenis ob domu.

„Od kod vam denar?“ sem vprašal predsednika „Triglava“ Rudolfa Štekarja, kajti resnično si nisem mogel predstavljati, kje bodo dobili sredstva za tako gradnjo.

Odgovor je pokazal ne samo izredno, že kar premeteno sposobnost društvenega odbora za obračanje denarja, marveč tudi čisto praktične posledice složnega skupnega dela.

„Triglav“ združuje danes (o čemer smo poročali v prejšnjem nadaljevanju) tri nekdanja društva, od katerih je seveda vsako imelo svoj društveni dom.

Triglavani so najprej prodali najmanjšega izmed njih in z izkupičkom kupili prostorno zemljišče za gradnjo novega skupnega doma. S prodajo društvenih prostorov nekdanje „Zarje“ so dobili 120 milijonov pesozov, za zemljišče pa so plačali 57 milijonov — in še to v obrokih. Za ostanek so kupili del potrebnega gradbenega materiala. S tem so začeli graditi in ko bo denar zmanjkal (kar se je medtem že zgodilo), bodo prodali naslednji dom in z izkupičkom nadaljevali gradnjo.

„Vidite, prej to sploh ne bi bilo mogoče, kajti vsak dom zase je bil premajhen, da bi se lahko razširil. Toda sedaj smo združeni in denar ni največji problem,“⁴ je pojasnil tajnik „Triglava“ Boris Košuta.

Denar resda ni največji problem, problem so druge reči.

„Triglav“ ni doslej dobil nikakršne pomoči od domovine. Nihče se ni spomnil, da bi jim poslal vsaj nekaj knjig ali plošč — pa čeprav so sedanji triglavani že ob potresu v Skopju v nekaj urah zbrali in poslali kot pomoč kar čeden kupček dolarjev, da o milijonih, zbranih za pomoč partizanom med narodnoosvobodilno vojno in za poveljno obnovo sploh ne govorimo.

Slovenski izseljenci ne prosijo za denar, tega bodo zbrali že sami.

Prosijo za stvari, ki jih v Argentini ne morete kupiti:⁵ slovenske knjige in učbenike, note, plošče, filme in diapozitive, morda kako umetniško sliko in podobne reči.

Tega v Buenos Airesu ne morete kupiti, če imate še toliko denarja. Samo mimogrede: edina knjiga, ki jo lahko kupite v argentinski prestolnici v enem izmed jugoslovanskih jezikov, je knjiga Milovana Djilasa in če boste res zelo vztrajni, boste v eni izmed knjižnic dobili še ero... napisal jo je Ante Pavelić.⁶

Če kdo zasluži podporo iz domovine, jo zasluži „Triglav“ in ta pomoč ne bi v Sloveniji finančno nikogar spravila na rob propada.

Če bi slovenske založbe (če sprejmejo izziv, jih bomo nekaj našeli: Mladinska knjiga, Državna založba, Cankarjeva založba, Obzorja, Lipa,...) dale nekaj deset knjig, ki jim morebiti ležijo neprodane v skladiščih... če bi izdelovalci gramofonskih plošč in kaset bili voljni odstopiti nekaj svojih izdelkov... če bi slovenska podjetja, ki izdelujejo pohištvo, lahko pogrešala nekaj miz in stolov, narejenih v nacionalnem slogu... če bi nekaj slovenskih slikarjev poklonilo vsak po eno grafiko ali sliko... če bi lahko kje dobili kak glasbeni instrument... bi to za nekaj tisoč Slovencev, ki z vsemi silami ohranjajo naše običaje in jezik tisoče kilometrov od nas, pomenilo razkošje, o katerem lahko samo sanjajo.

Za slovensko družbo to ne bi predstavljalo nič (kaj bi se, recimo, steklarni v Hrastniku poznalo, če bi dala petdeset pepelnikov⁷ za opremo novega doma v Buenos Airesu?), za naše rojake v Buenos Airesu pa dobesedno ogromno.

„Kako pa bi vse to spravili v Buenos Aires?“ sem vprašal ko smo nekega večera v društvenih prostorih razpravljali o pomoči, ki bi jo lahko zbrali v Sloveniji zanje.

„To bi uredila Slovenska izseljenska matica,“⁸ so rekli in pristavili, da to najbrž ne bi smelo biti prevelik napor za to ustanovo.

Čisto odkrito rečeno, ima lahko taka pomoč tudi svoje stranske učinke. Nobena posebna skrivnost ni, da deluje v Argentini tudi nekaj središč slovenskih političnih emigrantov, ki, kot kaže, nimajo prav izjemnih denarnih težav.⁹

V Buenos Airesu so na primer, med drugim organizirali tudi dopolnilni pouk iz slovenščine... kajpak primerno začinjen¹⁰ s sovražno protijugoslovansko vzgojo in ideologijo.

Krepitev društvene dejavnosti starih izseljencev (ki, mimogrede povedano, od vsega začetka niso hoteli imeti nobenih stikov s političnimi emigranti), bi nujno pomenila tudi slabitev onih drugih. Pa še nekaj: *druga generacija političnih emigrantov, neobremenjena z dediščino preteklosti, ki teži njihove starše, bi bila dobrodošel gost pri triglavanih — toda ti za zdaj nimajo kaj dosti možnosti, da bi jim lahko ponudili kaj takega, česar tisti drugi ne bi imeli.* (podčrtano Vestnik)

Ravno tako je res, da nekateri izmed starejših ekonomskih izseljencev s

precejšnjim nezaupanjem gledajo početje mladih in to velja še posebej za gradnjo doma.

„Saj boste bankrotirali,“ pravijo nekateri najbolj nezaupljivi, ko si ogledujejo zares velikansko gradbišče novega doma.

Mladi so tisočodstotno odločeni, da speljejo svoj načrt do konca, toda res je, da bi bil njihov polom najbrž konec društvene dejavnosti slovenske ekonomske emigracije v Buenos Airesu. Če ne bodo uredničili svojih načrtov, bo to katastrofa za poštene del slovenstva v Argentini in kakor so že mladi neomajni v svoji veri, da se to ne bo zgodilo, jim vendarle pomeni sleherna beseda (kaj šele konkretnejša oblika pomoči) velikansko oporo.

„To je prelomnica,“ so mi povedali. „Vemo, da so danes drugačni časi od tistih, v katerih so živeli naši starši, ko so pred štiridesetimi leti prišli sem s trebuhom za kruhom. Tedaj je morda zadostovalo, če so se lahko zbrali v kakšni baraki ali s pločevino kriti stavbi in ob pečenki ter litru zapeli nekaj slovenskih pesmi. Danes je to premalo. Ljudje današnje generacije hočejo igrati tenis, plavati, igrati šah v prijetnem okolju, poslušati predavanja z diapozitivi, brati slovenske knjige, revije in časopise. Hočejo živeti tako, kot živijo ljudje v sedemdesetih letih dvajsetega stoletja. Zato gradimo naš dom, zato, da bi jim omogočili tako društveno dejavnost — edino, ki jih lahko zadovolji. Drugega izhoda in izbire ni.“

Zanesenjaki (ampak zanesenjaki v dobrem pomenu) iz „Triglava“ načrtujejo nov dom in novo dejavnost, pri tem pa gledajo naprej... ko bo društvo štelo 3000 ali 4000 članov in ne samo sedanjih nekaj sto.

„To ne bo samo slovenski dom,“ pravi tajnik društva Boris Košuta, „marveč dom, v katerem se bodo lahko zbirali tudi Srbi, Hrvati in drugi Jugoslovani. Pa ne samo oni, tudi naši argentinski prijatelji. Želimo, da bi bil to most, ki bo še bolj zbližal obe državi.“

Ti cilji se bodo komu zdeli malce preveč v oblakih, ampak v resnici niso — ali pa so oblaki tam zelo nizko.

Porok za to je neverjetna prizadevnost in pripravljenost članov društva, izmed katerih nekateri že zdaj prebijejo na gradbišču društvenega doma več kot polovico svojega prostega časa.

Po drugi strani pa že sama ideja, da bi nekoč imeli nekaj takega, zelo vzpodbudno vpliva na društveno dejavnost. Izziv, ki so ga sprejeli, deluje zelo vzpodbudno — še posebej, če se vanj pomeša tudi konkretna pomoč.

Taka konkretna pomoč je v tem primeru tridesetletni jugoslovanski diplomat, ki ima neizmerno voljo pomagati in je hkrati dovolj spreten, da to pomoč tudi uveljavi.

To je Mitja Štrukelj, vicekonzul jugoslovanske ambasade v Buenos Airesu, o katerem bodo slovenski izseljenci v Argentini najbrž s spoštovanjem govorili še dolgo potem, ko ga ne bo več med njimi.

Ta simpatični Ljubljčan si je med drugim vtepel v glavo, da bo organiziral in vodil tudi pouk slovenščine za vse tiste, ki bi jih to zanimalo.

Vse bi bilo v redu, če ne bi to zanimanje preseгло vse razumne okvire — in seglo prav na rob zmogljivosti sicer izjemno delavnega diplomata.

Ko je namreč prišel prvo (večerno kajpak, kar pomeni njegovo prostot)¹⁾ šolsko uro v društvenih dom, je bilo tam okoli petnajst ljudi. V naslednjih nekaj urah se je število učencev povzpelo na štirideset in ko sem sredi septembra odhajal iz Buenos Airesa, so napovedali, da jih bo naslednji mesec že sedemdeset!

Zdaj pa si zamislite diplomata (ki je sicer diplomirani pravnik), kako z nekim zasilnim priročnikom Delavske univerze teden za tednom zastoj in iz čistega navdušenja uči slovenščino pisano množico, v kateri so šestletni otroci... pa tudi šestdesetletni zidarji.

PREPOROD MLADIH

Slovenci v Argentini ohranjajo nekatere tiste prvinske vrednote nacionalnega bitja, na katere tu, sredi tega našega bučnega potrošništva včasih kar preveč pozabljamo

„Ne razumite me napak,“ je rekel član upravnega odbora društva „Triglav“ nekam oklevajoč, „res smo veseli, da so nas obiskali, toda če bi jih prišlo pol manj, bi lahko s prihranjenim denarjem naredili neverjetne reči.“

Pripomba je letela na obisk štiričlanske delegacije Izseljenskih matic Jugoslavije, septembra letos v Argentini, od koder je odšla še v nekatere druge južnoameriške države.

Slovenski izseljenci v Buenos Airesu so bili iskreno veseli tega obiska, prvega take vrste po drugi svetovni vojni (!), toda hkrati niso mogli biti povsem tiho ob spoznanju, da bi denimo, dva člana take delegacije opravila isto delo in da bi v tem primeru prihranili vsaj okoli štiri tisoč dolarjev. In če bi jim dali tih štiri tisoč dolarjev²⁾ spremenjenh po ugodnem tečaju v argentinske pezose, bi to pomenilo veliko, veliko gradbenega materiala za društveni dom, ki ga gradijo...

Denar, porabljen za potne stroške in bivanje delegacije Izseljenskih matic, se utegne nemara tudi bogato obrestovati, toda ljudje, s katerimi sem govoril, niso bili popolnoma prepričani, da se v resnici bo.

Med slovenske izseljence v Argentino je prišlo pred tem že nekaj jugoslovanskih osebnosti in nobena med njimi ni odšla v Jugoslavijo, ne da bi pred tem obljubila tako ali drugačno pomoč... učinka pa niso opazili.

Slovenci (in drugi Jugoslovani) v Argentini so prepuščeni sami sebi.

Nemara največja značilnost dejavnosti slovenskih izseljenskih društev v Argentini v nekaj zadnjih letih je nastop nove generacije, ki je skoraj povsod izredno odgovorno in zavzeto zamenjala svoje starejše rojake.

Ta transfuzija je preporodila delovanje slovenskih izseljenskih društev in nekatere med njimi malone zanesljivo rešila propada. Mladi, ki so prišli v vodstva društev, so izredno ambicioni trideset in štiridesetletniki z

nekoliko drugačnim pogledom na svet kot so ga imeli njihovi predhodniki in so to svojo vizijo pripravljene tudi uresničiti z delom.

Tako je v Buenos Airesu znova začel izhajati časopis „Glasnik“, prvo glasilo po letu 1966, ko so argentinske oblasti prepovedale tedenj izseljenški časopis „Lipa“.

Za slovensko izseljensko kolonijo v Argentini je to velika stvar, toda vedeti je treba, da številčno dosti manjša skupina slovenskih političnih emigrantov izdaja že leta in leta ne samo nekaj časopisov, marveč tudi revije in druge publikacije in imajo razen tega tudi redno plačano radijsko oddajo vsako nedeljo zvečer.

In kajpak denarja za izdajanje listov, plačevanje rednih radijskih oddaj in tiskanje knjig ne plačujejo iz svojih žepov, marveč priteka po nevidnih kanalih iz drugih virov.⁹

Reporter tega ne sporoča zato, da bi informiral o propagandni dejavnosti slovenske politične emigracije, marveč zgolj zato, da bi opozoril na razmere, v katerih deluje poštene in zavedni ter izjemno patriotsko razpoloženi del slovenske ekonomske emigracije v Argentini... in kajpak predvsem zato, da bi tisti v Sloveniji, ki lahko kaj storijo, to tudi storili.

Preprosto dejstvo je, da bi domovina lahko naredila bistveno več za tiste njene člane, ki živijo v tujini, kot je to storila doslej in prav tako je resnica, da, denimo, Slovenci v Argentini to pomoč ne samo potrebujejo marveč tudi zaslužijo.

Tole so mi dejali nekega večera:

„Slovenska politična emigracija v Argentini ima okoli trideset milijonov dolarjev vredno premoženje,¹² kar je samo kaplja v morju v primerjavi z vsak dan bogatejšo Jugoslavijo pa vendar imajo politični emigranti več sredstev za delovanje kot mi!“

In tega zares ni mogoče zanikati.

V Buenos Airesu je okoli 80.000 Jugoslovanov, med njimi več kot 20.000 Slovencev.

„Naš cilj je, da bi imel „Triglav“ okoli 4000 članov pa ne samo Slovencev, ampak tudi Srbov, Hrvatov in drugih Jugoslovanov,“ mi je dejal Villa Devoto,¹³ eden izmed tistih izseljencev druge generacije, ki imajo sicer argentinsko ime in priimek, toda slovensko srce.

Mlajša generacija izseljencev s tem bistveno širi okvire delovanja in v tem je ena izmed odločilnih razlik v primerjavi z nekdanjo prakso. Leta in leta so se Slovenci držali bolj sami zase in šele prihod mlajših v upravne odbore (ker večinoma zelo dobro sodelujejo s svojimi še vedno aktivnimi starejšimi rojaki) je prinesel nove poglede na društveno delovanje.

Triglavani, na primer, izrecno poudarjajo svojo željo, da bi bilo njihovo društvo ne samo odprto za vse druge jugoslovanske narode in narodnosti v Argentini, marveč tudi za Argentinec in v tem vidijo nove razsežnosti in smotre svojega poslanstva.

Taka usmeritev ne velja samo za „Triglav“, marveč tudi za nekatera druga društva, na primer „Slovensko podporno društvo v Bernalu“, ki so ga ustanovili že leta 1943.

Tudi tu načrtujejo bogatejšo dejavnost, saj pripravljajo med drugim gradnjo plavalnega bazena (ki so tudi sicer v Buenos Airesu razmeroma redki in poprečju nedostopni), v katerem bo, kot so mi rekli, „prostroa za vsch tri tisoč tam okoli živečih Slovencev in drugih jugoslovanskih izseljencev.“

Posebnost tega društva so tudi njihovi tesni stiki s „Prvim primorskim društvom“ v sosednjem urugvajskem Montevideu. Vsako leto si izmenjujejo obiske, maja pridejo oni iz Urugvaja, oktobra pa jim vrnejo obisk Bernalci... in vselej so taka srečanja ognjeniški izbruh prijateljstva in navezanosti na skupno domovino.

Ta izmenjava traja že dvajset let.

Naštevanje takih podatkov utegne biti za koga tudi dolgočasno dolgozeenje o stvareh, ki se dogajajo deset tisoč kilometrov proč od te naše Slovenije, v kateri včasih nočemo slišati na njenem severnem koncu niti tega, kar se dogaja na vzhodnem ali obratno, pa sem prepričan, da ni.

Zdi se celo, da ohranjajo Slovenci v Argentini (in zelo verjetno je to tako tudi v nekaterih drugih državah, kjer živijo naši ekonomski izseljenci) v izredno težavnih okoliščinah nekatere tiste prvinske vrednote nacionalnega bitja, na katere tu, sredi tega našega sebičnega potrošništva, včasih kar preveč pozabljamo.¹⁴

In že zaradi tega bi morali seči v roko, ki jo ponujajo onstran Atlantika.

KONEC

¹ Triglavani: v Slovenski hiši sta na razpolago učbenik Zdomski živ-zav in čitanka Slovenski svet. Nista sicer režimska, sta pa slovenska in ne jugoslovanska.

² Gospod Čuček — velja tudi za emigrantske organizacije?

³ Triglavani: s kakšno potrebo? Dokler bo slovensko, bo ostalo. Ali vas izkušnje nekdanjih let niso izučile?

⁴ Gospod Čuček: če denar ni problem, zakaj pa potem v naslednjem dopisu svetujete, kako naj pošiljajo dolarje?

⁵ Gospod Čuček: ha-ha-ha!

⁶ Gospod Čuček: ali ste vi sploh spoznali slovenski Buenos Aires?

⁷ Steklarna v Hrastniku: ne pošiljajte, ker tukaj slovenska podjetja izdelujejo čudovite pepelnike.

⁸ Gospod Čuček: zakaj pa ne poveste, kako Izseljenska matica pošilja material — tak ali tak?

⁹ Gospod Čuček: če dosežete dobeseden ponatis naših podatkov, bomo v eni izmed prihodnjih števil navedli vse vire financiranja slovenske politične emigracije. Velja? — Čakamo do 1. maja 1976.

¹⁰ Gospod Čuček: „začinjenost“ je v tem, da je vse samo slovensko in krščansko; prav tako, kakor je v Sloveniji bilo, ko je generacija pred nami verjela v lepšo bodočnost, pa nasedla komunistični revoluciji.

¹¹ S tem se Mitja Štrukelj samo delno pridružuje vsemu učiteljstvu,

ki že skoraj trideset let, tudi samo ob prostih urah in po svojem službenem delu *zastonj* uči slovenske otroke. Teh pa je v preteklem letu bilo: v ljudskih šolah 601, v srednješolskih tečajih 272. (Gospod Čuček — podatki v reviji Duhovno življenje, št. 1, 1976, str. 54-55.)

¹² Gospod Čuček: ste si ogledali zadosti jasno Slovensko hišo na Ramón Falconu? — Ko boste spet prišli, ne govorite, da ste iz Celja, ker najbolj znanih celjskih delov ne poznate. Je tako?

¹³ Gospod Čuček: Villa Devoto ni ime in priimek nekega ekonomskega emigranta, ampak označa enega izmed buenosaireskih naselij. In če se Vam je predstavil kot Villa Devoto, potem vas je „nadmudrio“.

¹⁴ Gospod Čuček: približno istočasno, kot ste Vi pisali svoj dnevnik, je v tukajšnjih listih bila objavljena novica: Klub samomorilcev — odlet na drug svet z rusko ruleto (UPI) — Od stotisoč umrlih v jugoslovanski republikli Sloveniji napravi samomor letno 31 oseb, javlja časopis Večerne novosti iz Beograda. V drugih, manj razvitih republikah dežele ob Jadranu, doseže število samomorov 14 in v najmanj razviti — Kosovo samo tri. Časopis dalje poroča, da je v ljubljanski umobolnici bilo registriranih v letu 1974 531 samomorov in 603 poizkusi samomora. Od teh je bilo 413 moških in 118 žensk, večina delavci v starosti 40 do 50 let. Jugoslovanska republika Slovenija je svoj čas zaslovela v vsem tisku, ko so odkrili samomorilne klube in izvajanje ruske rulete med dijaki srednješolci.“ — To je Sloveniji prinesel komunizem in jugoslovanstvo z njim.

Dodajamo v vednost Triglavanom in nekaterim omahljivcem:

Miran Šubic, v maju 1945 komandant 8. SNOUB Frana Levstika: „...Čeprav je bil naš prihod v Ljubljano enkratno doživetje, ki ga ni mogoče popisati, ne želim, da bi naš narod še kdaj kaj takega doživel. *Naša svoboda je bila predrago plačana.*“ (podčrtal ur.)

LJUBLJANSKI DNEVNIK — 17. 1. 1976 poroča:

RESOLUCIJA INFORMBIROJA JE IMELA HUDE POSLEDICE TUDI MED SLOVENSKIMI IZSELJENCI

STARE RANE SO ZACELJENE

Izseljenci v Argentini so potrebovali veliko časa, da so ponovno sklenili svoje vrste v prizadevanju, da ohranijo nacionalno zavest in jezik

Slovenski izseljenci, razredno in politično zavedni patrioti, so bili člani komunistične partije Argentine. Ta je bila pod velikim vplivom sovjetske komunistične partije — in tu je ozadje tragičnih dogodkov, ki so se v Argentini vrstili po letu 1948. Ob Informbiroju so se namreč tudi slovenski izseljenci v Argentini znašli pred dilemo: za koga se odločiti — za Jugoslavijo ali Informbiro. Pri tem so bili v bistveno slabšem položaju kot njihovi rojaki v domovini, saj niso imeli dovolj informacij in priložnosti, da bi preverili različne trditve o tem, zakaj pravzaprav gre, kdo je kriv, in kakšne so možne posledice odločitve za eno ali drugo stran.

Slovensci, člani argentinske komunistične partije, so se pod neposred-

nim pritiskom centralnega komiteja argentinske partije, (ki je bila pod izredno močnim pritiskom sovjetske partije) v precejšnjem številu odločili za Informburo.

Posledice so bile hude, predvsem pa so jih čutili še leto kasneje. Do tedaj enotne vrste komunistov — slovenskih izseljencev v Argentini — so se zamajale. Nastal je razkol, ki se je zaradi razumljivih posebnih okoliščin, v katerih so živeli, prenesel z ideološkega in političnega področja tudi na vsa druga.

In kot da to ne bi bilo dovolj — prišel je še en udarec: leta 1949 je Peronova vlada zaradi sodelovanja s komunistično partijo Argentine prepovedala delovanje že leta 1925 ustanovljenemu delavskemu društvu slovenskih izseljencev „Ljudski oder.“

Slovenski izseljenci so potrebovali leta in leta, da so zacelili stare rane, pozabili na nesporazume in znova sklenili svoje vrste v prizadevanjih, da ohranijo nacionalno zavest in jezik.

NAŠI JUBILANTI

Vinko Rožman — 60 let

Predsednik Društva slovenskih protikomunističnih borcev v Clevelandu, Vinko Rožman, je obhajal v decembru 1975 svojo 60-letnico. Ker pa tedaj ni bilo mogoče praznovati tega jubileja, so se borci in drugi številni jubilarntovi prijatelji zbrali 18. januarja v Baragovem domu v Clevelandu z namenom, da mu dajo javno priznanje za delo, ki ga je opravil kot aktivni borec doma in za delo v emigraciji. Prijateljski večer je pripravilo DSPB v Clevelandu in je bila dvorana v Baragovem domu polna kot malokdaj.

Vinko Rožman se je rodil 17. decembra 1915 v Ivanjševcih pri Gornji Radgoni na Muri. Že 23. avgusta 1943 se je pridružil Slovenskim štajerskim Zmagoslavovim četnikom. Prideljen je bil njihovemu Ljutomerskemu bataljonu, ki je postal pozneje 2. bataljon 3. Planinske brigade, kateremu je poveljeval Ludovik Meglič (vrnjen iz Vetrinja). Emigriral je v ZDA in se nastanil v Clevelandu. V začetku se je posvetil slovenski šoli pri sv. Vidu, potem pa je vse svoje sile prvenstveno posvetil organizaciji slovenskih protikomunističnih borcev, kateri že lepa leta predseduje in na katerega ramenih sloni najtežji del odgovornosti in dela.

Na omenjenem prijateljskem večeru je prvi spregovoril nekdanji jubilarntov poveljnik *Jože Melaher-Zmagoslav* ter prikazal glavna zgodovinska dejstva štajerske odporniške skupine ter pri tem orisal jubilarntov delež pri tem delu. Za njim je spregovoril predsednik Zveze DSPB *Karel Mauser* ter se je jubilarntu zahvalil v imenu Zveze in v imenu clevelandskih članov in prijateljev za vse delo, prav posebno pa še za zvestobo in disciplinira-

nost. Med drugim je Mauser pribil: „Vinko Rožman ima preprosto srce, ki rado sprejema lepe ideje, in pridne roke, ki skušajo pomagati povsod, da bi se potrebni načrti uresničili. Precej let ga že poznam, imel sem kajkrat priložnost videti njegovo požrtvovalno delo, zato lahko z vso iskrenostjo rečem: vedno sem bil hvaležen Bogu, da sem v življenju srečal in mogel delati z ljudmi, kakor je Vinko.“

Peter Bajda — 70-letnik

Peter Bajda, po vsej Argentini znani sodar in javni delavec, je dne 15. februarja 1976 slavil svojo sedemdesetletnico rojstva. Bil je namreč rojen 15. februarja 1906 v Štepanji vasi pri Ljubljani v zavedni in številni Bajdovi družini. Izučil se je sodarstva in v tem poklicu delal vse svoje življenje. Že zgodaj pa je stopil tudi v javno življenje. Kot fant je bil član orlovske in pozneje Fantovske organizacije, pozneje se je udeleževal tudi na političnem področju in je aktivno sodeloval v Slovenski ljudski stranki. Bil je zaradi tega v času nemške okupacije Gorenjske, kjer je po poroki z Angelo Habjan iz Čirčič živel, zaprt pa je kljub hudim mučenjem preстал tiste težke čase. Vstopil je med gorenjske domobranci in se izkazal odločnega protikomunističnega borca. Ob koncu vojne se je z vso svojo družino podal na begunsko pot, ki se je končala v Mendosi v Argentini. Ne zanima se samo za svoje podjetje, ki ga je dvignil na zavirljivo višino, ampak se zanima in sodeluje tudi pri reševanju slovenskih problemov.

Peter Bajda je zvest član našega Društva slovenskih protikomunističnih borcev v Argentini, podpira njegovo delo in z velikim veseljem prebere vsako številko Vestnika.

K njegovi sedemdesetletnici mu pristrčno čestitamo. Bog naj ga nam še dolgo ohrani!

Dr. Pavel Krajnik — 25 let duhovnik

V nedeljo, 11. januarja 1976 je v Lorainu (Ohio) župnik cerkve sv. Cirila in Metoda dr. Pavel Krajnik obhajal 25-letnico duhovniškega posvečenja. Posvečen je bil namreč v Rimu dne 24. decembra 1950, novo mašo pa je imel v Marlingu prav na dan 11. januarja 1950 — torej točno pred petindvajsetimi leti. Verniki so mu pripravili pristrčno slavje, ki ga je pozdignila posebno še mladina iz fare pri Mariji Vnebovzeti, kjer je bil dr. Krajnik dolga leta za kaplana. Kratek pa iskren pozdrav mu je na banket poslal tudi pisatelj in naš zvezni predsednik Karel Mauser.

Dr. Pavel Krajnik je velik prijatelj slovenskih protikomunističnih borcev. Nekajkrat je maševal na Spominskih dnevih, ki jih je pripravilo naše DSPB v Clevelandu in vodil romanja borcev k Zalo-

stni Materi božji v Frank (Ohio). Zato se dobrim željam njegovih vernikov in prijateljev pridružuje tudi Vestnik in prosi Vsemogočnega, naj mu nakloni novih 25 let v svojem vinogradu.

PISMA UREDNIŠTVU

Prijatelj Vestnika nam je poslal izvleček pisma, ki ga je pred nedavnim prejel. Takole pravi:

„Šele zdaj sem dobil v roke poslanico srednješolcev ob 30-letnici. Kaj hočeš, daljave so daljave. A vendar — že pred časom sem mislil, da bi bilo dobro, ako bi mladi poslali neke vrsto poslanico mladim doma. Gotovo naj jo napišejo sami. Pametno pa bi se mi zdelo poudariti: da poslanica govori tako mladim, ki so naših misli in jim pove, da smo v mislih z njimi; predvsem v njih trpljenju. Da pove nekaj otrokom tistih partizanov, ki zdaj že vedo, da je sveto narodno čustvo njih očetov bilo izrabljeno po KP za dosego zmage internacionale in oblasti. Pa sinovom partijcev, ki naj staršem povedo, naj vendar ne izgublajo več časa. Proces gre proti njih liniji. Marksizem je filozofsko in ekonomsko propadel. Naj samo malo odprejo oči po svetu.“

Tako del pisma. Mislimo, da Mladinsko vez čaka prijetna naloga.

Rim, 8. decembra 1975

Za sveto leto sem iz domovine poromal v Rim. Pri prijatelju v Rimu sem našel vrsto knjig časopisov in revij, ki jih izdajajo slovenski politični emigranti. Med temi je bil tudi „Vestnik“, glasilo mojih soborcev, ki so čudežno ostali živi in sedaj lahko svetu pričujejo resnico. S posebno pozornostjo sem v štev. 7-8 (1975) bral opise dogodkov pred 30 leti, tako poročilo dveh rešencev, članek Jožeta Melaherja, telegrame itd. Napravil sem si izvlečke iz teh člankov, da bom ponovil vsebino prijateljem v Ljubljani. Kako rad bi jim nesel vso to vašo literaturo, pa to ni mogoče, ker na meji najbolj iščejo po kovčkih emigrantsko literaturo. Prisrčno Vam čestitam in prosim: nadaljujte z razkrivanjem resnice! Prišel bo čas, ko bo resnica zmagala na vsej črti.

J. B.

Pariz, 22. decembra 1975

Dragi urednik! Hvala za redno pošiljanje Vestnika, ki ga prebiram z največjim veseljem. Je to naša najboljša, najbolj resna in najbolj dostojna politična revija. Boj za slovenske pravice, boj proti komunizmu — to so namreč politična vprašanja in s temi vprašanji so napolnjene strani Vestnika. Silno mi zlasti ugaja to, da ste v polemiki tako zelo dostojni, kar nekaterim emigrantskim listom žal manjka. Le tako naprej!

Vaš I. Č.

† Alojzij Lesar

Dne 16. decembra 1975 je na svojem domu v Ezpeleti (prov. Buenos Aires) umrl bivši protikomunistični borec Lojze Lesar. Pokojni je bil rojen leta 1920 v Črmošnjicah pod Gorjanci na Dolenjskem. Med vojno se je vključil v Legijo, pozneje pa v Rupnikov udarni bataljon. Bil je pogumen in hraber protikomunistični borec. Pokopan je bil na pokopališču v Ezpeleti. Naj v miru počiva!

† Ivan Boltežar

Dne 17. decembra 1975 je v bolnici Güemes v Buenos Airesu umrl domobranec Ivan Boltežar, ki se je rodil 18. decembra 1913 v Šiški pri Ljubljani. V fantovskih letih je deloval v fantovskem odseku in prosvetnem društvu. Posebno agilno se je udeleževal v Zvezi združenih delavcev, kjer se je pokazal kot odločen protikomunist. Tik pred Božičem leta 1943 so ga partizani nasilno mobilizirali, pa jim je ušel in stopl med gorenjske domobrance. Najprej je bil na postojanki v Kranju, pozneje pa v Domžalah. Ob koncu vojne je šel z vso svojo družino na begunsko pot na Koroško in od tam v Argentino, kjer je bil zaposlen v neki tekstilni tovarni do svoje prezgodnje smrti. Tudi v emigraciji se je zanimal za slovensko javno življenje, bil član raznih organizacij in veste_n bralec slovenskega tiska in še posebej Vestnika. Na mrtvaški oder so ga položili v Slovenskem domu v San Martinu, katerega redni član je bil od začetka. Pokopan je bil na pokopališču v San Martinu. Dobri Bog naj mu nakloni večni mir in pokoj!

† Avgust Čop

Dne 9. januarja 1976 je umrl v Castelarju (prov. Buenos Aires) Avgust Čop, ki se je rodil 27. avgusta 1903 na Jesenicah na Gorenjskem. Že v mladih letih se je živahno udeleževal v orlovski organizaciji. Bil je izvrsten telovadec in postal član mednarodne telovadne vrste ter je z uspehom nastopal doma in v raznih evropskih državah. Med nacistično okupacijo Gorenjske in komunistične revolucije se je pokojni kot veren in načelen mož odločil za protikomunistično pot.

Pomagal je preganjanim rojakom, sodeloval z gorenjskimi domobran-
ci. Pred komunisti se je moral umakniti v Smednik, po končani
vojni pa je odšel z družino v Vetrinj in nato v Argentino. Na Slo-
venski Pristavi je zbiral fante telovadce in jih vadil v telovadbi.
Redno se je udeleževal slovenskega javnega življenja in bil povsod
zelo priljubljen. Pokopan je bil na pokopališču v Moronu. Bog naj
mu bo pravičen sodnik in dober plačnik!

† Vilko Cuderman

Dne 21. januarja 1976 je v Buenos Airesu umrl Vilko Cuderman, do-
ma iz Ljubljane. Bil je znana osebnost doma in v emigraciji. Bil je med
ustanovitelji Slovenske legije ter njen delaven član. Ko je po ustanovitvi
Slovenskih narodnih straž na Primorskem nastala potreba po častnikih, je
pokojni na prošnjo vodstva Slovenske legije odšel na Primorsko, kjer je kot
kapetan odlično vršil službo slovenskega častnika pri primorskih domobran-
cih. Vsi, ki so ga poznali in opazovali njegovo delo bodisi pri vodstvu v
Trstu ali kot poveljnika raznih edinic na deželi bodo ohranili pokojnika
v najlepšem spominu kot odločnega protikomunista, vestnega in pravičnega
poveljnika in dobrega človeka. Po končani vojni se je umaknil v Italijo in
se nato naselil v Argentini, kjer je deloval v mnogih slovenskih organiza-
cijah. Trinajst let je bil tajnik osrednje slovenske organizacije v Argentini
— Zedinjene Slovenije. Bil je stalni obiskovalec skoraj vseh slovenskih pri-
reditev.

Naj počiva v miru!

NOVA NAROČNINA

Silna draginja v Argentini je močno prizadela tudi ves tisk in seveda
tudi slovenski tisk. Vse publikacije so bile prisiljene dvigniti naročnino.
Tudi Vestnik je prisiljen, da za leto 1976 določi novo, višjo letno naročnino:

za *Argentino*: 200,00 pesov (ki velja začasno);

za *Združene države Amerike, Kanado in Evropo*: 6 dolarjev;

za *Južno Ameriko*: 5 dolarjev;

za *letalsko dostavljanje doplačati 4 dolarje*.

Naročniki v Argentini morejo poravnati naročnino v Dušnopastirski
pisarni.

PROŠNJA VSEM NAROČNIKOM

Vestnik krije vse svoje izdatke zgolj z naročnino in z darovi v tiskov-
ni sklad. Zato lepo prosimo vse naročnike, da nam z rednim plačevanjem
naročnine in dodatkom za tiskovni sklad pomagajo, da bomo mogli tudi še
v prihodnje redno izdajati svoj list.

ZA ZAVETIŠČE SKOFA DR. GR. ROZMANA SO DAROVALI:

(v času od 4. 9. 75. do 31. 12. 75.):

N. N., Argentina	750.—
Lavrin Janez	440.—
Smersu Rudolf	100.—
Preskar Janez	5.000.—
Čeč Janez (tisk. delo) ...	800.—
Avguštin Tone	600.—
Msgr. Novak France	100.—
Bavec Vinko	1.000.—
Dimnik Dušan	1.000.—
Dolenc Vencelj	270.—
Tršan Janez	440.—
Oblak Franc	20.—
Buda Stane	500.—
Mivšek Anton	66.—
Ašič Ivan	200.—
Olejniki Jurij	600.—
Klemenc Franc	76.—
Tekavec Ivan	76.—
Grabnar Jože	76.—
Bavec Janez	76.—
Gladek Viktor	16.—
Bariloški rojaki	1.000.—
Kosilo v zavetišču 7. 12. 75.	4.101,50
Zveza in Liga slov. mater in žena izkupiček na „štan- tu“ 7. 12. 75 v zavetišču ..	2.200.—
Msgr. Anton Orehar, cer- kvena nabirka pri sv. maši v zavetišču 7. 12. 75	1.304.—
V spomin na pok. <i>Vuk Rupnika</i> :	
Šivic Srečko	100.—
Prelog Miloš	200.—
Mivšek Anton	500.—
R. P., N. N. (dol.)	250.—
V spomin na pok. <i>Ruda Jurčeca</i> :	
Dr. Baraga Srečko	100.—
Šerko Dani in Franci	5.000.—
V spomin na pok. <i>Frančka Potočnik</i> :	
Vahtar Alojz	500.—

V spomin na pok. *rev. L. Zajca*:

Borštnik Maks	500.—
Buda Stane	500.—

V spomin na pok. *Barbaro Slavičevo*:

Slavič Franc	1.000.—
Prelog, družina	200.—

V spomin na pok. *očeta Lojzeta*:

Šurman, družina	500.—
-----------------------	-------

V spomin pok. moža *Jožeta Musar*:

Dora Piegari de Musar ..	6.000.—
--------------------------	---------

V spomin na pok. *Lojzeta Erjavca*:

Erjavec Ida	500.—
Erjavec Tomaž	500.—
Tomazin Marjetka	500.—

V spomin na pok. moža

dr. Lojzeta Voršič:

Terezija Voršič	300.—
-----------------------	-------

(v času od 1. 1. 76 do 15. 2. 76):

Rev. Malenšek Janez	800.—
N. N., V. Ballester	16.—
Eržen Anton	140.—

Društvo Tabor, večerja v zavetišču 31. 1. 1976	2.138.—
Slapnik Jimi ml., ZDA dol.	20.—
Jakopič Marjan, ZDA, dol. .	5.—
Skvarča Jelka, ZDA, dol. .	20.—

*Zajec Alojz, bivši član To-
bora v Clevelandu, je za-
pustil po smrti (po oporoki)
zavetišču dolarjev*

	2.000.—
--	---------

V spomin na pok. *mamo*:

Rev. Avguštin Albin	1.000.—
---------------------------	---------

V spomin na pok. *Milana Nabergoj*:

Škrbec Jože	200.—
-------------------	-------

V spomin na pok. *sina*:

Fabjančič Anatol	100.—
------------------------	-------

VSEBINA: Dos alféreces eslovenos en la fuerza aérea Argentina — Dva slovenska častnika v argentinski vojski — Ali se spleča biti rdeči sopotnik? (Laszlo Revesz) — Tri vprašanja krščanskim marksistom (R. R.) — Črnomelj (Božo Stariha) — Slov. vojaku v spomin (R. Bras) — Po 30. letih (žar) — Klic svobode—svobodada je zlata — Dialog? (M. K.) — Rudu Jurčecu v hvaležen spomin (R. Bras) — Rožman, Mindszenty, Solženicin — Dve lepi 25-letnici — Svoboda je le ena (K. G.) — Iskreno čestitamo! — Brali smo: Jug. vojska na ključnih položajih — Dr. Meršol in vračanje beguncev (SAM) — Solženicin, Tretja svetovna vojna (N. R.) — Nove knjige: Gospodarsko-socialni problemi koroških Slovencev — Svet nam, mi svetu — Komunistični tisk (Franc Janežič) — Moravčani v zdomstvu in doma (Jože Javoršek) — Janez čuček, Kljukec leta 1975 — Naši jubilariti: Vinko Rožman, Peter Bajda, dr. Pavel Krajnik — Pisma uredništvu — V spomin: + Alojzij Lesar, + Ivan Boltežar, + Avgust Čop, + Vilko Cuderman — Nova naročnina — Darovi za zavetišče.

Cerreo
Argentino
Sus. 7

TARIFA REDUCIDA
Concesión No. 6630

Propiedad Intelectual
No. 1.211.703 — 11-9-73
Ramón Falcón 4156, Bs. As.